Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען.

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

№ 168 | Łódź, Poniedziałek, 21 lipca 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג כ״ה תמוז תר״ץ | № 168

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

רעגירענדע ראלע אין פוילען
וועלען נאך שפּילען די לעגיאניסטען
ערקלערט פּרעמיער סלאוועק

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אין ווארשא פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די פארזיצענדע׳ס פון די קרייז-אפטיילונגען פון לעגיאניסטען פערבאנד אין פוילען. אויפ׳ן צוזאמענפאהר זענען געקומען הונדערטע און זיבעציג פארזיצענדע׳ס פון גאנצען לאנד. עס איז אויך געקומען פּרעמיער סלאוועק, וועלכער איז אויפגענומען געווארען מיט שטורמישע אוואציעס. דער ציל פון צוזאמענפאהר איז געווען אויסצוארבייטען דעם פּראגראם פאר׳ן לעגיאניסטען קאנגרעס אין ראדאם.

פּרעמיער סלאוועק איז אויפ׳ן צוזאמענפאהר ארויסגעטרעטען מיט א גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האט געשילדערט דעם טיפּ לעגיאניסט אלס קעמפער פאר דער פוילישער מלוכה, פאר איהר פרייהייט און כבוד.

צווישען אנדערע׳ס האט פּרעמיער סלאוועק אין זיין רעדע געזאגט, אז די אויפגאבע פון די לעגיאניסטען איז צו ערציהען די געזעלשאפט און גייסט פון ערליכער אויפמערקזאמקייט צו דער מלוכה.

פּרעמיער סלאוועק האט זיין רעדע, וועלכע האט געדויערט איבער א שעה, פארענדיגט, אז די לעגיאניסטען וועלען נאך אין פוילען דארפען שפּילען א רעגירענדע ראלע.

דאן זענען אנגענומען געווארען רעזאלוציעס אין וועלכע עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז אין לאגער פון לעגיאניסטען הערשט איינגקייט און דיסציפּלין.

אין א צווייטער רעזאלוציע ווערט געשטעמפּעלט דער אויטאריטעט פון געוויסע קרייזען, וועלכע רייסען ארונטער דעם אויטאריטעט פון דער מלוכה און ברענגען דערצו, אז אויסלענדישע פאקטארען מישען זיך אריין אין די אינערליכע פוילישע ענינים. געמיינט איז דערמיט די בעגריסונגס-דעפּעשע פון די ענגלישע ראדיקאלע דעפּוטאטען צום קראקויער קאנגרעס.

צום סוף איז בעשטעטיגט געווארען דאס פּראגראם פון ראדאמער לעגיאניסטען קאנגרעס.

די פּאליטישע לאגע אין שפּאניען

פּאריז, 20 (ספּ. טעל.) דער פיהרער פון דער שפּאנישער ליבעראלער פּארטיי גראף ראמאנאנעס האט געהאלטען א רעדע, אין וועלכע ער איז שארף ארויסגעטרעטען געגען דער איצטיגער שפּאנישער רעגירונג, בעת בערענגערס קאבינעט האט איבערגענומען די מאכט האט דאס שפּאנישע פאלק בעקומען א צוזאג, אז די רעגירונג וועט זיך בעמיהען צו דערפיהרען דאס לאנד צו א נארמאלער לאגע. עס זענען שוין אבער א דורך צוויי חדשים און דער רעגיער האט דעם איינגעהאלטען און שפּאניען איז אלץ מעגליך, אז דער נארמאלער פון דער לאגע.

דערעגענדיג וועגען דער בעציהונג פון דער ליבעראלער פּארטיי צום קעניג, האט ראמאנאנעס ערקלערט, אז די ליבעראלען זענען ריקזיכטסלאזע פריינד פון קעניג, הערפאר פארדערען זיי אבער, אז דער קעניג זאל זיין א ריקזיכטסלאזער פריינד פון פארלאמענט און דער קאנסטיטוציע.

קאנפערענץ פון די באלקאן-מלוכות

פּאריז, 20 (ספּ. טעל.) „דושורנאל" פערעפענטליכט אן אינטערוויו מיט דעם גריכישען פּאליטיקער פּאפּאנאסטאס, דער איניציאטאר פון דער ערשטער קאנפערענץ פון די באלקאנישע מלוכות. ער האט ערקלערט, אז דעם 5. אקטאבער וועלען זיך אין אטען צוזאמענקומען די פארשטעהער פון אלבאניען, בולגאריען, גריכענלאנד, יוגא-סלאוויען, רומעניען און טערקיי. די האויפּט בעראטונג זאל זיין א ארייפיהר צו ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען וועגען צוזאמענרופען די ערשטע קאנפערענץ פון די באלקאנישע מלוכות. די טאגעסארדנונג פון די דאזיגע בעראטונגען וועט פאר די ארגאניזאציע פּרינציפּען פון א אוניע פון די באלקאן-מלוכות, דער סטאטוס פון די קאנטינגענטע באלקאן-קאנפערענצען, דער. אויך פון פּאליטישער און קולטורעלער דערנעהענטערונג, טראנזיט, די טאבאק-פראגע, די פראגע וועגען שאפען א געמיינזאמע באלקאן-באנק, באלקאנער לאקארנא און ארביטראזש-טראקטאטען.

מארש. פּילסודסקי פאהרט קיין רומעניע?

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספּאנדענט). אין די פּאליטישע קרייזען הערט מען נישט אויף אלץ ווייטער ארומצורעדען דעם פאקט וועגען דער ענדערונג, וואס איז פארגעקומען אין קריגס-מיניסטעריום.

נישט קוקענדיג אויף אלע הכחשות, האלט ווייטער די אפּאזיציע אונטער די מיינונג, אז מארשאל פּילסודסקי וועט זיך פאקטיש בעזייטיגען פון דער פּאליטישער ארבייט.

די טעג האט שוין די פּאן-מאכט ארויסגעשיקט קיין ווילנא א ספּעציעלען סאלאן-וואגאן, אין וועלכען מארשאל פּילסודסקי וועט אפּפאהרען קיין ווארשע לאגער. עס איז שוין בעוואוסט, אז מארשאל פּילסודסקי פאהרט קיין רומעניע, וואוהין עס איז שוין ארויסגעפאהרען מאיאר פּרוכניצקי, כדי צו מאכען די נעהעריגע הכנות.

אויף זיין רייזע קיין רומעניע וועט דעם מארשאל פּילסודסקי בעגלייטען פּולקאווניק בעק.

לויט א צווייטען קלאנג וועט מארשאל פּילסודסקי פון רומעניע אפּפאהרען קיין מאדעירא.

אין די לעגיאניסטען-קרייזען בעמיהט מען זיך אפילו, אז מארשאל פּילסודסקי זאל זיך בעטייליגען אין לעגיאניסטען-קאנגרעס אין ראדאם. פונדעסטוועגען איז אבער זיכער, אז מארשאל פּילסודסקי וועט אין צוזאמענפאהר זיך נישט בעטייליגען, ווייל שוין אין די נאהענטסטע טעג וועט ער אפּפאהרען קיין רומעניען.

ענגלישער קאנסול אין מארסייל
ווערט אויף א געהיימניספולען אופן פערשוואונדען

לאנדאן, 20 (ספּ. טעל.). „דיילי עקספּרעס" מעלדעט פון מארסייל, אז מיט 9 טאג צוריק איז פּלוצלונג פערשוואונדען געווארען דער גענעראל-קאנסול פון דער בריטישער רעגירונג האדושינאלהא. דער עלטערער קויק פון קאנסול האגני, וועלכער וואוינט אין דער אומגעגענד פון מארסייל איז בעקומענדיג ידיעות, אז מען האט געפינען שפּורען פון דעם פערלוירענעם, און דער בעגלייטער פון ענגלישען וויצע-קאנסול מילער אזעק און אנשטאט זוכען דעם קאנסול.

אויף אן אונפערשטענדליכען אופן, ווי אויך ה, זענען פערשוואונדען געווארען. דער וויצע-קאנסול האט וועגען דעם געמעלדעט אין מארסייל.

צוליב דער מורא, אז עפּעס א באנדע האט געמאכט א פערשווערונג אויפ׳ן בריטישען קאנסול, לאזט האט מען דאס הויז פון וויצע-קאנסול מילער ארומגעצוימט מיט שטאכעל-דראטען און אין הויז געפינט זיך א בעוואפענטע וואך.

מארסייל, 20 (ספּ. טעל.) פון ים האט מען ארויסגעצויגען א וואליזקע, וואס האט ענטהאלטען וועש, א פּארטפעל מיט נישט א גרויסע סומע געלד און א פאטאגראפיע מיט אן אויפשריפט „איך האב מיר גענומען דאס לעבען". ווי עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, געהערען די זאכען צום ענגלישען וויצע-קאנסול פון מארסייל, וועלכער איז זייט א פּאר טאג פערשוואונדען געווארען.

סענאט - מארשאלעק שימאנסקי פאהרט קיין בראזיליע

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאניש). ווי מען הערט, וויסט זיך פאהרט דער סענאט-מארשאלעק שימאנסקי אין די נאהענטסטע טעג אפּ קיין בראזיליע.

פּראפ. שימאנסקי איז איינגעלאדענט געווארען דורך דער וויסענשאפטליכער ארגאניזאציע אין ריאָ-דע-זשאנעירא.

שטאטיש טעאטער
ציגעל-גאס 63.
אנפ. מ. מואה.
יאר XV.
ג. אסטראלין פון דער ווילנער טרופּע
היינט, מאנטיק, 21-טן יולי, 8,45 אוונט, צו פּאפּולערע פרייזן פון 50 גר. ביז 3.50
„טאג און נאכט"
פון ש. אנ-סקי. בעארבעט און פערענדיקט דורך א. כאציונע.
מארגן, דינסטיק, 22-טן יולי „יידנשטאט"

נאך לאנגע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 67 יאהר אונזער הייסגעליבטע און אונפערגעסליכע מוטער, שוויגער-מוטער, גראסמוטער, שוועגערין און טאנטע נ״ע
מאשע אשת ר׳ דוב ז״ל בענדיטאוויטש
(געבוירען זאקהיים)
די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג, כ״ה תמוז תר״ץ (21 טען יולי 1930), 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז גדאנסקא 18, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

עפנטליכע ערקלערונג!

אזוי ווי איך בין געוועזען לאנגע יאהרען אין דער פאלקס-פּארטיי און ערפילט מיין חוב געטריי און געוויסענהאפט און צוליב דעם, וואס די דאזיגע פּארטיי איז היינט געווארען א יידישע פאשיסטישע רעאקציאנערע פּארטיי און האט קיין שום שייכות מעהר נישט מיט׳ן דעמאקראטישען לעבען, בין איך געצוואונגען ארויסצוטרעטען פון דער פּארטיי.

מיט אכטונג

מנחם קירשבוים

Dr. Donchin
ספּעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
מאניושקי 1, טעל. 209-97
נעמט אן פון 9—1 מיטאג און פון 4—7 אוונד.

P. Ignacemu Jaszuńskiemu
z powodu śmierci brata Jego
B. P. Józefa
składam wyrazy szczerego współczucia
CH. D. SZYMSZEWICZ.

ארץ=ישראל קען נאך ארייננעמען

א גרעסערע צאהל איינוואנדערער

זאגט סימפסאן. וועלכער פאהרט שוין בקרוב קיין אייראפא

ירושלים, 20 (יט"א טעלעגראפיש).
סימפסאן פאהרט ארויס פון ארץ־ישראל דעם 27־טען יולי.

ווי מיר דערוויסען זיך איז סימפסאן אין דער מיינונג, או ארץ־ישראל קאן אריינגעהמען א גרעסערע איינוואנדערונג, ווי זייט עס וועט אינטענסיוו בעארבייט ווערען דער באדען.

ווי מען גיט איבער האבען די אראבישע פיהרער בדעה אויסצונוצען דעם טאג, ווען סימפסאן וועט אוועקפאהרען, אויף א פאליטישער מאניפעסטאציע.

1 אויגוסט —

קאמוניסטישער אנטי=מלחמה טאג

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאניש). צוליב דעם, וואס דעם 13. פון דעם חודש איז געווען א שטאר־קער רעגען און די קאמוניסטישע ארויסטרעטונגען האבען נישט געקענט פארקומען, רעדיבער גרייטען זיי צו אויף דעם 1. אויגוסט נייע ארויסטרעטונגען אונטער דער לאזונג „דער אנטי־מלחמה טאג."

עפידעמיע פון קינדער-פאראליזש

אין פראנקרייך

פאריז, 20 (ספ. טעל.) די עפידעמיע פון קינדער־פאראליזש פערשפרייט זיך ווייטער אין עלזאס. אין דער פערגאנגענער וואך זענען געווען נייע 6 טויט־פאלען. אין שטראסבורג און אין דער אומ־געגענד זענען פערצייכענט געווארען 36 נייע פאלען פון קינדער־פאראליזש.

אין די שפיטאלען געפינען זיך ביז איצט 150 קראנקע קינדער. אין דעפארטאמענט פון אויבער־היין זענען אלע שולען געשלאסען.

כותל-מערבי-קאמיסיע ארויסגעפאהרען

פון ארץ-ישראל

ירושלים, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש) די כותל־מערבי קאמיס'ע האט פערענדיגט איהר ארבייט.

אויף דער לעצטער זיצונג האבען נאך געריידט פארשטעהער פון יודען, וועלכע האבען ווידער אמאל בעשטעטיגט, אז עס זענען נישט אמת די קלאגען, וואס די אראבער פערשפרייטען, אז יודען ווילען בויען א שוהל ביי דער כותל א. ז. ג.

דער פארשטעהער פון די אראבער אבמעט פאשא האט ערקלערט, אז די פאלעסטינער א"נוואוינער וועלען נישט אנערקענען דעם מאנדאט בנוגע דער יודי־שער נאציאנאלער היים און אז נאך די פאלעסטינער נאצ'ע איז בערעכטיגט צו ענטשיידען דעם גורל פון לאנד.

ירושלים, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש) די כותל - מערבי קאמיס'ע איז שוין אפגעפאהרען קיין אייראפא.

צום בעגלייטען זענען געקומען פארשטעהער פון יודען, אראבער, דער הויפט־קומיסאר און פון דער רעגי־רונג. ביים געזעגענען זיך האט געהערשט א פריינדליכע שטימונג.

געזעץ וועגען לאנד=פערטיידיגונג

אין יוגא=סלאוויען

ווינע, 20 (ספ. טעל.) לויט מעלדונגען פון בעלגראד איז נעכטען פערעפענטליכט געווארען דאס געזעץ וועגען לאנד־פערטיידיגונג, וואס זעהט צווישען אנדערעס פאר די ארגאניזאציע פון ספעציעלע פרא־וויאנטירונגס־קאמיסיעס. די דאזיגע קאמיסיעס וועלען האבען די אויפגאבען אין פאל פון א מלחמה צו פערזארגען מיט פראוויאנט די ארמעע און די ציוויל־בעפעלקערונג.

לויט א ווייטערדיגען ארטיקעל פון דעם דער־מאהנטען געזעץ מוזען אלע ערפינדונגען אויפ'ן געביט פון לאנד־פערטיידיגונג פעריקוויפט ווערען דער רעגירונג נאך איידער זיי ווערען פערעפענטליכט.

מארשאל אקו געשטארבען

טאקיא, 20 (ספ. טעל.) אין עלטער פון 84 יאהר איז דא געשטארבען דער מארשאל גראף יא־סוקאטא אקו, דער לעצטער פון די אנטיילנעהמער אין דער רוסיש־יאפאנישער מלחמה. אין וועלכער ער האט זיך בעטייליגט אלס ארמעע־אנפיהרער.

אבשפארונגען אין בודזשעט

פון די פעראייניגטע שטאטען

ניו־יארק, 20 (ספ. טעל.) פון וואשינגטאן איז מען מודיע, אז פרעזידענט הובער האט פער־ארדענט די מיטגלידער פון דער רעגירונג, או זיי זאלען אויספארשען די מעגליכקייט צו שטרייכען פון די נישט נויטיגע רעגירונגס־הוצאות, און או זיי זאלען מאכען די גרעסטע אפשפארונגען.

דער מלוכה־בודזשעט אויפ'ן יאהר 1931, וואס האט זיך אנגעהויבען דעם 1־טען יולי בעטרעפט 4.203,254,475 דאלאר און איז גרעסער פון פאר־אַיאָריגען בודזשעט אויף 201,101,970 דאלאר, בעת די מלוכה־הכנסה האבען זיך שטארק פער־קלענערט.

מארגען—ערעפנונג פון דער

לאנד-קאנפערענץ

פון יודישען ארטיסטען=פעראיין

אין פוילען

ווארשא, 20 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט). דעם 22, 23 און 24 וועט אין ווארר־שא פארקומען די 12־טע יעהרליכע לאנדעס־קאנ־פערענץ פון יודישען ארטיסטען־פעראיין אין פוילען. צו דער קאנפערענץ וועלען קומען פארשטעהער פון אלע ארטיסטען טרופעס אין פוילען, ווי אויך פון אויסלאנד.

יודען שולדיג אין די אנטיסעמיטישע עקסצעסען

ערקלערט רומענישער אינערן-מיניסטער

ווידער א פאגראם אין א שטעטעל

ווינע, 20 (י. ט. א. טעלעגראפיש) פון בוקא־רעשט איז מען מודיע, אז אין שטעטעל קלעשטי האבען א גרופע פויערים פערניכטעט מעהרערע יודישע ה"זער און פאגראמירט די יודישע איינוואוינער.

די ווינער פרעסע ציטירט א ארטיקעל פון רומע־נישען אינערן־מיניסטער, וועלכער שרייבט, או די יו־דען אליין זענען פעראנטווארטליך פאר די אנטיסע־מיטישע עקסצעסען.

עקס-קייזער ווילהעלם קלאגט אן

דעם רעדאקטאר פון דער „מארגען פאסט"

בערלין, 20 (ספ. טעל.) אין די נאהענטסטע טעג הויבט זיך אן אין בערלינער קריינ־געריכט א פראצעס וועגען דער ציווילער אנקלאגע פון עקס־קייזער ווילהעלם געגען דער צייטונג „מארגען פאסט".

אין א ארטיקעל, וואס די „מארגען פאסט" האט פערעפענטליכט איז צווישען אנדערעס געזאגט געווא׳ען, אז דער געוועזענער קייזער, וועלכער איז פינאנציעל אינטערעסירט געווען אין קרופס־פאבריקען, איז פעראנטווארטליך פאר דער פאבריקאציע פון מנטעריווערטיגע פעלד־הארמאטען, האס האבען ארויס־גערופען בעת דער מלחמה גרויסע פעהלער.

אין זיין זייט איז פארגעלעגט געווארען א שידס־געריכט, עס איז אבער נישט געקומען צו קיין הסכם. דער טערמין איז בעשטימט געווארען אויף דעם 5 אויגוסט.

א רעקארד פון די איטאליענישע

אינושיניערען

אין משך פון 15 מינוט האבען זיי מאנ־טירט א בריק פון 100 מעטער לאנג

האוואנא, 20 (ספ. טעל.). די איטאליעני־שע פאהר־אינושיניערען האבען נעכטען געשלאגען א רעקארד. אין משך פון 15 מינוט האבען זיי מאנ־טירט אנאייזערנע פאהר־בריק 100 מעטער לאנג. 4 מעטער א האלב מעטער ברייט. די בריק איז אויפ־געשטעלט געווארען אויפן ארט פון אן אלטע בריק.

דער וועזוף איז נאך טעטיק

נעאפאל, 20 (ספ. טעל.) דער וועזוף וואַרפט ווייטער ארויס ריזיגע מאסען לאווע. אין משך פון דער נאכט הויבט זיך אויף א געוואלדיגער רויטליכער ווייסער רויך, לויט דער מיינונג פון דירעקטאר פון אב־סערוואטאריום איז די געפאהר שוין פארביי, הגם מען הערט נאך פון צייט צו צייט, אונטער ערדישע דונערען און עס ברעכען ארויס פון קראטער פלאמען לעצטענס איז אויף די זייטען פון וואולקאן געפאלען א רעגען פון צעגליהטע שטיינער.

גרויסע איבערפראדוקציע פון

תבואות אין די פעראייניגטע

שטאטען

לאנדאן, 20 (ספ. טעל.) פון ניו־יארק איז מען מודיע, אז דער לאנדווירטשאפטליכער ראט האט אפגעווארפען דעם פארשלאג פון די פארמערס איינ־צוקויפען א גרעסערען קוואנטום תבואה פון גייעם שניט, בכדי אויפצוהאלטען די פרייזען. דער לאנד־ווירטשאפטליכער ראט האט ערקלערט, אז פון דעם פריהערדיגען שניט האט ער נאך תבואה אויף דער סומע פון הייי פירטעל מיליאַרד דאלאר, וועלכע מוז קודם כל פערקויפט ווערען.

דער לאנדווירטשאפטליכער ראט פאדערט פון די פארמערס, אז זיי זאלען בעארבייטען א קלענערען שטח באדען בכדי אויסצומיידען א איבער־פראדוק־ציע פון תבואה.

קלאנגען וועגען קינדער-גנבות

אין רוסלאנד

ריגא, 20 (ספ. טעל.) „קראסנאיא גאזעטא" מעלדעט וועגען פאלגענדען פאקט, וועלכער איר־לוסטרירט די שרעק, וואס הערשט ביי דער סאוויעט־טישער בעפעלקערונג אין סאוויעט־רוסלאנד. אין קורסק האט זיך פערשפרייט צווישען דער בעפעל־קערונג א אלארמירענדער קלאנג, או די ג. פ. או. האט ארגאניזירט אויפ'ן גרויסען מאסשטאב דאס גנב'ענען פון קינדער, וועלכע ווערען שפעטער ער־מארדעט און די קערפער פערנוצט אויף זייף־פאבריקאציע. אונטער דער איינפלוס פון דאזיגען נארישען קלאנג, פערשליסען די עלטערן די קינ־דער אין די שטובען און ערלויבען זיי נישט צו געהן אין די שולען.

ווי עס מעלדעט די „קראסנאיא גאזעטא" בעד־טרעפען 30 פראצענט פון די קינדער, צוליב דער דאזיגער סיבה נישט די שולען.

ארעסטירט צווי אינטערנאציא-

נאלע שווינדלער

פאריז, 20 (ספ. טעל.) אין פאריז האט מען ארעסטירט צווי אינטערנאציאנאלע שווינדלער, וועל־כע האבען זיך אויסגעגעבען אלס רוסישע עמיגראנטען. אויף די גרויסע פאריזער בולווארען פלעגען זיי אפ־שטעלען די דורכגעהער און זיי פארלעגען צו קויפען פאלשע גאלד רובעל און פאלשע בריליאנטען.

די שווינדלער האבען אויף אזא אופן ארויסגע־נארט 600 טויזענד פראנק, בעזונדערס האט געליטען א האלענדישער יונג פאר, וואס איז געקומען קיין פא־ריז אויף זיין האכצייטס־רייזע.

די דייטשע, ענגלישע און שווייצארישע פא־ליצ"י האבען אויך שוין אלמעהוט די דאזיגע צווי חבר'ה לייט.

לאדזער נייעס

נ. בוקסבוים וועגען יודישען

לעבען אין אמעריקא

היינטיגען מיטוואך קומט קיין לאדז דער בע־קאנטער ארבייטער און שול טוער ה' נתן בוקסבוים.

ווי בעקאנט, איז ה' בוקסבוים אין שליחות פון דער צענטראלער יודישער שול - ארגאניזאציע געווען אין אמעריקא און קאנאדע. דארט האט ה' בוקסבוים פערבראכט א האלב יאהר און גע־האט די געלעגענהייט זיך צו בעגעגענען מיט מענ־שען פון פערשידענע סביבות און זיך בעקענט גרינטליך מיט'ן אמעריקאנער יודישען ארבייטער לעבען.

ה' בוקסבוים וועט האלטען מיטוואך א פאר־לעזונג אין פילהארמאניע וואו ער וועט איבערגע־בען א גרויס פון יענער זייט ים.

שרפה אין א קוילען-לאגער

(2) אויף פיעטרקאווער 80 איז אינ'ם קוילען־סקלאד פון ארנאלד שווארץ איז נעכטען אויסגעבראכען א שרפה. דער לאגער איז זייט א געוויסער צייט איבער־פולט און פון די קוילען האבען זיך אנגעהויבען אויסטיילען גאזען, וועלכע האבען זיך אליין אנגעצונדען. די אנגעקומענע פייערלעשער האבען נאך א שווערער ארבייט דאס פייער לאקאליזירט און נישט געלאזט איהם זיך אריבערצווארפען אויף די שכני־שע לאגערן. דער גאנצער קוילען־לאגער פון שווארץ איז פערברענט געווארען.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן איגדערהיים פון 3-2 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאנאטא" אגראדאווא 10 פון 1—12

ס'איז געפונען געווארען
א פראטעסט אויף 100 זל. אויסשטעלער ש. בלומשטיין, דעצאנט זשירעם א. פורלאווסקי ראזען און זאנדעל. אפצו־נעהמען געגען אנאנס־קאסטען און ארטיג. פון דער צייטונג.

ספארט=בעוועגונג

„לעגיא" בעזיגט דורך „פאלאניא" 3:1

ווארשא, 20 (ספ. טעל.)

דער איינציגער ליגא־מעטש פון דער היינ־טיגער וואך, און גלייכצייטיג די ווארשאווער דער־בי, צווישען „לעגיא" און „פאלאניא" האט זיך פערענדיגט מיט א מפלה פון דער מיליטערישער מאנשאפט אין פערהעלטניש 1:3.

„לעגיא" האט דעם איינציגען גאל געשאסען אין דער ערשטער העלפט, דאגעגען „פאלאניא"ן געלונגען אין דער צווייטער העלפט צו שיסען 3 טויערען.

„פאלאניא" I — „ווארשאוויאנקא" I 1:2

„סקרא" — „לעגיא" I 1:3

לעמבערג

„פאגאן" I — „טשארני" I 0:2

„פאגאן" (סטרי) — „חשמונאי" 1:3 (ט)

לאדזער מעטשען

„חשמונאי" — „קדימה" 0:0

„הכח" — „פ.ט.צ." 2:1 (ט)

„ו.ק.ס." — „ווידזעוו" 0:0

„ל.ק.ס." I — „ל.ט.ס.ג." I 1:5

„מאקאבי" — „טוריסטען" 3:4

„טוריסטען" האבען ביז 15 מינוט פאר'ן סוף געפירט 0:3 און דאך האבען זיי פערשפילט 3:4.

„בודשא" — „אוניאן" 1:1

„טור" — „ס.ס.ק.מ." 3:3

„פאזנאנסקי" — „שטערן" 0:6

„ווידז. מאנופאקטור" — „יוטשענקא" 1:5

„גייער" — „בזשעזשינער ספ. קל." 1:10

ציקליסטען געיעגען

אין העלענאוו זאנען נעכטען פארגעקומען ציקליסטען־געיעגען מיט דער בעטייליגונג פון פוי־לישען מייסטער שמאטע.

נעכטען איז אויך פארגעקומען די שאסיי־מייס־טערשאפט פון ציקליסטען. דעם לויף האט געוואו־נען סטעפאנסקי.

גענויערע בער כטען וועם ברענגען דאס „5־גרא־שען־בלאט".

דאס רומענישע גיהנום

„װארט א װײל, איך װעל שױן אלץ אײנארדנען" — האט דער נײער רומענישער קעניג קאראל ערקלערט א יודישער דעלעגאציע, װאס איז בײ איהם געװעזען באלד נאך זײן צוריקקומען קײן רומעניען.

װי עס איז שױן דער יודישער גורל האט די דעלעגאציע געמוזט פעחאדיגען און איין בעזונדער די בעגריסונג פאר דעם נײעם קעניג מיט קלאגעס װעגען די אומרוהע אין לאנד, װאס רױבען אװעק בײ די יודען די מנוחה.

מיר מוזען מודה זײן, אז די תשובה פון קעניג, װעלכער ער האט געגעבען אפיסעל װארטען, האט געקלונגען פאר אונז סימפאטיש. פון פוסטע צוזאגען און פערשפרעכען אלײן האלטען מיר נישט. מהײ עס זאגט צו צופיל מעהר װי ער װיל און קאן האלטען, פעררינט נישט קײן פערטרױען. דערפאר טאקע האבען מיר פון די װערטער פון קעניג ארױסגעהערט דעם טאן פון גוטען װילען און דורך די װערטער האט זיך די עפענטליכע יודישע מײנונג פון דער װעלט בערוהיגט דערװײל װעגען דעם גורל פון אונזערע יודישע ברודער אין רומעניען.

לעת־עתה האלטען מיר אבער אלץ בײם װארטען אויף א ממשות'דיגען רעזולטאט פון קעניגליכען צוזאג. און עס װארטען די רומענישע יודען כסדר נאך אויף רוה און ארדנונג...

די ידיעות, װעלכע קומען טעגליך פון רומעניען, דירעקט און אומדירעקט, אפיציעל און אומאפיציעל מוזען בעאומרוהיגען די יודישע און נישט־יודישע עפענטליכע מײנונג פון דער ציװיליזירטער װעלט.

ערשט פאר א פאר טעג האבען געװײלט אין אונזער מיט, חברים פון רומעניע, פון אלט־רומעניע, בעסאראביען און בוקאװינא, אלזא פון גאנץ רומעניען. װעלבסטפערשטענדליך האט זיך אונזער אינטערעס אין ערשטער רײה געריכטעט, געװאהר צו װערען בײ זײ דעם אמת'ן זאך־פערהאלט װעגען דער יודישער לאגע אין רומעניען און זײערע אינפארמאציעס זענען געװען א אויסדרוק פון האפנונג, אז די נײע רעגירונג איז בעמיהט אפצושטעלען די אנטיסעמיטישע עקסצעסען. אבער קוים זענען זײ אװעק קומען צו אונז נײע ידיעות, װאס רופען ארױס די הערבסטע עמפערונג און זענען מסוגל צו צעשטערען די האפנונג.

עקסצעסען זענען נישט נאר דאס שעדליכסטע נאר אויך דאס נארישסטע מיטעל פון פאליטישען קאמף. די פאגראמען האבען רוסלאנד נישט געהאלפען. נאר דװקא געשאדט. פערשטעהט דאס נישט די רומענישע רעגירונג? פערשטעהט זי נישט, אז יודען אומעטום און דער װעלט װעלען דערצו נישט שװײגען און אז די פליכט פון ציװיליזאציע לאזט נישט און פערשװײגען פון אזעלכע צושטאנדען, נאר דװקא און זײער אויפדעקען און פערדאמען? קאן זײן, אז די רומענישע יודען װעלען זיך צוליב טעראר אפהאלטען פון אפענע פראטעסטען. אונז אבער און די יודען אין דער װעלט קאן נאר נישט אפשרעקען און עס װעט אונז נישט אפשרעקען צו דערהויבען א געשריי פון דער ציװיליזירטער װעלט געגען דעם אומרעכט פון די יודען אין רומעניען.

א רעגירונג, װאס װיל ערנסט, האט אויך דעם כח, צו עקסצעסען נישט, צו דערלאזען. דער װילען מוז אבער זײן א ערנסטער.

א ערנסטען װילען מאניפעסטירט מען נישט דורך אפיציעלע ערקלערונגען, נישט דורך אפיציעלע אבלײקענונגען און נישט דורך דעקלאמאציעס פון אויסלענדישע דיפלאמאטען פאר דער אויסלענדישער עפענטליכער מײנונג. א ערנסטען װילען מאניפעסטירט מען דורך מעשים! די מעשים פון די רומענישע אנטיסעמיטישע העצער ענטפלעקען דאס בילד פון א גיהנום פאר די רומענישע יודען.

דער רומענישער קעניג האט פערמשכנ'ט זײן װארט דורך דעם צוזאג, אז ער װעט אלץ אײנארדנען. מען זאל נאר אפיסעל אבװארטען.

לעת־עתה רוהרט דאס װארטען צו לאנג...

דר. אברהם אינזלער

—:—:—

גנבים דערהרג'עט א פאליציאנט

לובלין (טעלעפאניש).

אין זפולאװע איז דורך צװײ גנבים אײנברעכער דערהרגעט געװארען דער פאליציאנט קאראל טאמאק, בעת דער לעצטער האט זײ געכאפט בײ דער „ארבײט".

די פארברעכער זענען ענטלאפען.

שארפע קריטיק פון דער סאװיעטישער װירטשאפט

אויף דעם 16־טען פארטיי־קאנגרעס

דער טראנספארט

איך גײ איבער צום טראנספארט. דא, חברים, האבען מיר פונקט האסולפינע בילד. האסולפינע נישט דערשאצט די מעגליכקײט אויסצונוצען די גאנערליכע רעסורסען פונ'ם טראנספארט. דעם רעדמאנט פונ'ם בעװעגליכען בעשטאנד, — פון די לאקאמאטיװען און װאגאנעס, — פלעגט מען מאכען און מען מאכט ער־הױם שרעקליך לאנג. אם לו הײנט צו טאג גערױערט דער קאפיטאלער רעמאנט פון א לאקאמאטיװ 40—50 טעג. און אנהער װײסט, אין װיפיל טעג די יאפאנער מאכען? אין 8—10 טעג. מיר — 40—50, און די יאפאנער — 8—10 טעג. אט אזוי מיר: מיר זענען, הײסט עס, ארבײטער, מיר ארבײטען פאר זיך, און אט האלטען ארבײטען די יאפאנישע ארבײטער פאר די קאפיטאליסטען און זײ ארבײטען בעסער. מיר האבען די גאנצע צײט געפאדערט בײם פאלקס־קאמיסאריאט פאר פערקעהר, אז ער זאל איבערנעמען דעם יאפאנישען מעטאר פון רעמאנט, אינלאדען יאפאנישע אינזשעניערען. מיר האבען דא נישט װאס צו שעמען זיך, מיר האבען נישט װאס גרױס צו האלטען זיך. אויב די יאפאנער װײסען בעסער פאר אונז, זאלען זײ אונז אויסלערנען, און מיר דארפען זיך בײ זײ לערנען. מיר האבען צואמען מיט'ן חבר רודזוטאק אהינגעשיקט אין יאפאניע א גאנצע קאמיסיע, און װען די קאמיסיע איז צוריקגעקומען, האט זי דערקלערט, אז די װארשטאטען פון די יאפאנער זענען א האר נישט בעסער פאר אונזערע און אמאל נאך אויך ערגער. דעריבער האט קײנער פאלקסקאמיסאריאט פאר פערקעהר אײנגעלאדען יאפאנישע אינזשעניערען, און מיר האבען בעקומען בפירוש שטױנענדיגע רעזולטאטען. נעמט, חברים, דעם טוראמער רעמאנט־זאװאר. אויף אט דעם זאװאר פלעגט אין יאהר 1928—29 דער קאפיטאלער רעמאנט פון א לאקאמאטיװ דויערען 47 טעג, און הײ־יאהר אפריל — שױן מעהר נישט װי 11 טעג, און אין מאי — 12 טעג. אט האט אהער די רעזולטאטען. מען זאגט, אז ער שטעהט אפ און פרט פון קװאליטעט. בכלל, קען מען נאך האבען א סך טענות צו דער קװאליטעט פון אונזער פראדוקציע, אבער מען דארף האפען, אז דא װעלען מיר זיך אויך דערשלאגען א פערבעסערונג.

די צװײטע פראגע, װעגען װעלכער מיר האבען געשטרײט מיט'ן פאלקס־קאמיסאריאט פאר פערקעהר, האט איז װעגען די אינסטעמער פון אויסנוצען א לאקאמאטיװ און א װאגאן. מיר האלטען, אז בײם האציאנאליזירען דאס אריבערטראנספארטירען בײם פערקערצען און פערקלענערען פאלען פון אומפראדוקטיװען שטײן, בײם עלעמענטארען מעכאניזירען די ארבײטען פון אויסלאדונג און אנלאדונג, קאן מען מיט'ן פערהאנענעם פארק װאגאנעס און לאקאמאטיװען בעדײטענדיג פערגרעסערען די דורכפיהר פעהיגקײט פון אונזערע אײזענבאהנען. דאס דארף מען האלטען פאר דערװיזען, זאל זײן אפילו מיט דעם פאקט, װאס פאר'א אהרען הארבסט האבען די טוער פונ'ם פאלקס קאמיסאריאט פאר פערקעהר געהאלטען פאר דער העכסטער נארמע פון אנלאדען אין א מעת־לעת 35 טויזענד װאגאנעס, און איצט כמעט בײ די זעלבע רעסורסען, לאדט מען אן אין א מעת־לעת 54 טויזענד װאגאנעס און צו הארבסט גרײט מען זיך אנלאדען 70 טויזענד װאגאנעס און מעהר.

ח' סטאלין האט דא געזאגט, אז מיר האבען פערשפעט. מיט דער פראגע פון רעקאנסטרואירען דעם טראנספארט. דא איז מעהר פאר אלעמען שולדיג װירעראמאל, דער פאלקס קאמיסאר פאר פערקעהר, ער האט ביז הײנט־טאג נישט קײן שום דורכגעארבײטען פלאן פון רעקאנסטרואירונג.

שטימען פון זאל: ריכטיג!

ארדזשאניקידזע: די אלע פלענער, װאס ער האט כלומרשט געראט, זענען נישט קײן פלענער, נאר א חוזק פון פלענער.

שטימען פון זאל: ריכטיג!

ארדזשאניקידזע: דער חבר אמאסאװ איז גערעכט, װען ער האט געזאגט הײנט פון דער טריבונע, אז יענער פלאן איז געװען א שװערקער פלאן און דער פראכט־פערקעהר װאקסט בײ אונז משוגענערהײט. סאװ גענוג צו זאגען אײך, אז צום סוף פון די פינף יאהר — 1932—33 — האט מען געפראיעקטירט א פראכט־פערקעהר פון 280 מיליאן טאן, און איצט העכערט דער פלוכה־פלאן די דאזיגע ציפער ביז 600 מיליאן טאן. װי איהר זעהט, איז דא אויך פערהאן א „קלײניקער" אונטערשייד. צוזאמען מיט'ן פאלקס־קאמיסאריאט פאר פערקעהר האבען מיר געשיקט א קאמיסיע אונזער חבר סוליקאװ פארױן קײן אמעריקע, כדי זי זאל אויסשטודירען די אמעריקאנישע אײזענבאהנען. איך בין זיכער, אז די דאזיגע רײזע װעט אונז א סך געבען.

עס זענען פערהאן חברים, װאס מײנען, אז אין אמעריקע איז די לאגע נאך ערגער. מיר, זאגען זײ, נוצען בעסער אויס אונזערע װאגאנעס, װי אמעריקע. אמת, דאס האבען זײ געזאגט פאר'ן פאהרען קײן אמעריקע. אויף צופיל איך זײם, אז אינצט נאכ'ן אומקעהרען זיך פון אמעריקע לכל־הפחות צװישען דער גרופע חברים, װאס זענען ארױסגעפאהרען, איז נישט פערהאן קײן אײנער אזא מאהר נער מענש, װאס זאל זאגען, אז מיר נוצען אויס דעם בעװעגליכען בעשטאנד בעסער, װי די אמעריקאנער. אבער דא מוז מען האבען אײן דערװאגציע, חברים, די אמעריקאנער האבען א קאלאסאלע צאהל איבעריגען בעװעגליכען בעשטאנד; בײ די אמעריקאנער געהערט כמעט יעדע פאהרט צו פערשידענע אקציאנערע געזעלשאפטען אײנצעלנע בעזיצער, און צװישען אט די אײנצעלנע בעזיצער געהט א פערביטערטער קאמף — א קאנקורענץ; די אמעריקאנער חברים האבען א סך װאגאנעס, אבער עס פעהלט מחורות פראכטען צום איבערפיהרען. דערפאר איז גאנץ מעגליך און אפשר איז עס אויך, אז בײ זײ שטעהען א סך װאגאנעס פשוט דערפאר, װײל סאיז נישטא קײן פראכטען. מיר דארפען בײ די אמעריקאנער נעמען נאר גוטע בײשפילען. די אמעריקאנער שטעלען צו פראכטען פינף מאל ניכער, װי מיר. אט דא זענען מיר ערגער פאר די אמעריקאנער. גיט א קוק, װי מיאוס, די דאזיגע ארבײט פיהרט זיך בײ אונז.

(המשך מארגען).

בעגעגעניש מיט אב. קאהאן

לכבוד זײן 70־יעהריגען געבורטסטאג

אין רעדאקציע „פארװערטס".

עס איז נאך פריה, אבער אין גערוימיגען רעדאקציע־צימער זיצען שױן בײ די שרײב־טישען מעהרערע מיטארבײטער. און רעכטס מיט'ן גרויסען צימער, מיט די ברײטע פענסטערען, פון װעלכע עס עפענט זיך אן אויסבליק איבער א גרויסען טײל פון דער איסט־סאיד, בײ א שרײב־מאשינקע, זיצט די מאשינ'יסטקע, און װען איך דערלאנג איהר מײן קארטעלע און זאג, אז איך װאלט װעלען זעהען מיסטער קאהאן, איז מײן קול אפיסעל נישט זיכער: אמת, מיר לעבען אפילו אין א דעמאקראטישער צײט, און דאס קומען פאר אין דער דעמאקראטישער אמעריקע, אבער א יראת־הכבוד, און — נישט װילענדיג — אויך א שטיקעל פחד האט מיך דאך דורכגענומען פאר'ן בעגעגענען זיך צום ערשטען מאל מיט אב. קאהאן, דעם קעניג פון דער יודישער פרעסע, װעגען װעמען איך האב זיך שױן אזױפיל אנגעהערט און אנגעלײענט, אז ער הערשט שױן אין מײן פארשטעלונג, װי עפעס א מין לעגענדארישער פערזענליכקײט.

אבער אײדער איך בעװײז זיך נאך ריכטיג ארײנצוטראכטען און דער זאגע און נאכאמאל דורכצורעפעטירען פאר זיך דעם ערשטען שלום־עליכם, קומט שױן די פרײלײן צוריק ארױס פון דעם רעדאקטאר־קאבינעט, און באלד נאך איהר געהט ארױס מיט עלאסטישע טריט א שלאנקער בעיאהרטער מאן מיט א שעװעליורע גרױע האר אויפ'ן לײבעך קאפ, מיט א פײערדיגען אויסרוף „עלאא, האו דו יו דו!" שטעקט ער מיר אפ א ברײטען שלום־עליכם.

דער ערשטער אײנדרוק איז דער ענטשײדענדיגער. און טאקע פון דעם ערשטען מאמענט אן האט אב. קאהאן געמאכט אויף מיר א כישוף'דיגען אײנדרוק מיט זײן אויפריכטיגקײט, מיט זײן צוגאנג, און אט דער רושם פון זײן פערזענליכקײט האט זיך מיט דער צײט פון מײן זײן אין ניו־יארק אלץ מעהר פונאנדערגעװאקסען, אלץ פערטיפערט און מײן מוח און אין מײן הארצען.

באלד נאכ'ן ערשטען שלום־עליכם האט אב. קאהאן מיך בעקענט מיט די „פארװערטס"־מיטארבײטער, און נאך א קורצען אלגעמײנעם דורכרעדען זיך, האט ער מיך מיטגענומען און זײן קאבינעט, און דארטען האט זיך אנגעהויבען אונזער אמת'ער שמועס, װאס האט זיך געצויגען זײער לאנג, אבער מיר איז ער פארגעקומען גאנץ קורץ, װײל בעת אב. קאהאן האט גערעדט, איז מײן אײנציגער װונש נאר געװען, אז ער זאל זיך קײנמאל נישט אפשטעלען, אט דער בליציקער פײער־װערק פון װערטלעך און המצאות, אט דער װאונדערבארער אוצר פון ארױסגעװאגטע געדאנקען, װאס פערבלעפען מיט זײער אײזערנער לאגיק און מיט זײער פארבינדער שפילעװדיגקײט, אט דער אומאויסשעפליכער קװאל פון גרױסער פיקחות פון לעבענס־געניטקײט, פון שארפזין און פון שפרודלדיגען הומאר. אב. קאהאן געהערט צו די מענשען, װאס בעת מען רעדט מיט זײ, װאקסט מען נאר אױס בײ זיך און די אײגענע אויגען מען װערט עפעס זיכערער און די אײגענע כוחות, מען הױבט אן מעהר גלױבען אין דער נעװיכטיגקײט פון די אײגענע װערטער.

עס איז, האבט זיך, נאר נישטא קײן אײן װינקעלע אין אײראפעאישען לעבען, װעגען װעלכען אב. קאהאן האט זיך רעמאלט נישט אינטערעסירט און נישט נאכגעפרעגט, און דערבײ האט ער דאס אלץ אלײן געװאוסט, זעהר גוט געװאוסט, נאר אין זײן אײבינען געזעג נאך נײעם װיסען, און זײן טיפער פעראינטערעסירטקײט אין יודישע און אלגעמײנע מענשליכע פראבלעמען, האט ער קײן געגענהײט נישט געװאלט דורכלאזען צו הערען עפעס פון א פרישען מענשען, װאס קומט ערשט פון אײראפע. דאס איז כאראקטעריסטיש פאר אב. קאהאן: יעדען אײנעם פרעגט ער אויס װעגען אלץ, ער הערנרונטער װעט זיך ביז צום תוך, ער שטעלט אזעלכע פראגען, װאס לײדיגען יענעם אײנגאנצען אויס, און אב. קאהאן, דער דאזיגער װיכטיגער און אינטערעסאנטער מענש און שרײבער, װאס װײס, האבט זיך, מעהר פון אלעמען, װאס דרינגט ארײן טיפער פון אלעמען, זוכט זיך צו דערװיסען פון יעדען אײנעם א נײעס, װאס איז איהם אפשר נאך אומבעקאנט, עפעס א פרישען שטריך, א קלײנעם פרט, און ער לערנט פון יעדען אײנעם.

נאך דעם װי אב. קאהאן האט אפגענומען אלע נײעס פון אײראפע און פון מײן הײם, האט ער מיר אנגעהויבען צו דערצעהלען װעגען ניו־יארק, װעגען דעם דארטיגען יודישען לעבען, װעגען דער פערגאנגענהײט און דער צוקונפט פון די יודען און אמעריקע, װעגען זײערע האפנונגען און אויסזיכטען. און מיט יעדען װארט זײנעם איז פאר מיר ארױפגעפאלען, אײן טפח נאכ'ן אנדערע, דער שלײער פון דעם סוד, װאס הײסט ניו־יארק, און נאך יעדען װאגען און בילדערישען זאץ זײנעם, ארױסגערעדט אין א זאפטיגען װילנער יודיש, — נישט געקוקט אויף די 48 יאהר פערבראכטע און אמעריקע, און דעם קאכקעסעל פון מענשען און לשונות, — האט זיך מיר אויסגעדאכט, אז איך בין דא נישט דרײ טעג, נאר אז איך האב דא שױן אפגעלעבט א גאנצען לעבען, אזױ קלאר און בולט האט אב. קאהאן מיר אײנגעמאלען דעם לעבען פון דער װעלט־שטאט, דער שטורעם פון אהרען טעג און נעכט, דעם ברױז פון אהרע נאציאנאליטעטען, װאס לעבען זיך אויס און זײערע קװארטאלען מיט זײערע אײגענארטיגען נאציאנאלען לעבען, װאס װערט דאך צעקאכט און דעם אומגעהויערען אמעריקאנער שמעלץ־טאפ.

װען איך בין נאך אונזער ערשטער בעגעגעניש צוריק ארױס און דער גאסיקער, װעלטעלדיגער גאס, בין איך שױן געגאנגען איבער דער איסט־סאיד, װי א נײגעבארענער מענש, װײל אלץ װאס א פרעמד דער דארף װיסען װעגען אט דער גרעסטער יודישער מלוכה אין דער װעלט, האב איך שױן געװאוסט, און אפשר נאך מעהר. און בין א שטיק אין דער נאכט, האב איך זיך ארומגעדרעהט איבער דער קגויל יודישע גאסען, אלץ געטראכט װעגען אב. קאהאן און װעגען אונזער שמועס.

ארבײטען קאן אב. קאהאן 24 שעה און מעת־לעת. איך האב נאך נישט געזעהען אזא ארבײטסלוסטיגען און פלײסיגען מענשען, פאר דער צײט, װאס איך בין געװען און ניו־יארק, פלעג איך זעהר אפט קומען אין „פארװערטס", געשעפטליך און אויך צו־נאסט צום רעדאקטאר און צו אנדערע פרײנט און שטענדיג. װען איך פלעג קומען, פלעג איך געפינען אב. קאהאן, ארײנגעבויגען איבער זײן טישעל, און די יונגע, שארפע אויגען האט געברענט א פײערל פון בעגײסטערונג, איבער'ן פנים איז פאנאנדערגעגאסען געװען א פערקלערטקײט — ער האט געארבײט. און דעמאלט, בעת ער ארבײט, געהט קײנער נישט ארײן צו איהם אין קאבינעט און אפילו מיט דעם װיכטיגסטען רעדאקציאנעלען ענין װארט מען אויך אפ, ביז ער קומט אלײן ארױס פון זײן צימער מיט א מידען, אבער בעפרידיגטען פנים, און דערלאנגט דער מאשינ'יסטקע ארבערט־שרײבען אנ'אקארשט פערענדיגטען מאנוסקריפט.

און נישט נאר און רעדאקציע אלײן ארבײט אב. קאהאן. מען האט מיר דערצעהלט, אז ער ארבײט אין די נעכט און דער הײם, און אײנמאל האט פאסירט (װאס עס טרעפט זיך זעהר זעלטען), אז ער איז א גאנצע װאך נישט געװען און רעדאקציע, ער איז געװען צוגעקילט. און נאכדעם האט ער דערצעהלט, אז נאך ליגענדיג און בעט, באלד װי ער האט זיך דערפיהלט אביסעל לײכטער, האט ער זיך גענומען צו דער ארבײט, צו א נײעם גרויסען װערק, װאס ער שרײבט און ענגליש.

װערק האט אב. קאהאן זעהר א גרויסע צאהל, שױן נישט רעדענדיג װעגען די סך ביכער װעגען סאציאליסטישע פראגען, װעלכע ער האט געװידמעט זײן גאנצע אײנפלוסרײכע און פילזײטיגע טעטיגקײט. ער האט אבער אויך אנגעשריבען א סך בעלעטריסטישע װערק אין יודיש און און ענגליש, און ער רעכענט זיך פאר אײנעם פון די בעדײטענדסטע יודישע שרײבער אין ענגליש, בעזונדער פאפולער און בעליבט און אלע קרײזען איז זײן ענגלישער ראמאן „לעװינסקים קאריערע", װאס מאלט און זעהר פולבלוטיגע, לעבעדיגע פארבען, די געשיכטע פון אן ארימען יודישען יונגעל, װאס איז געװארען א מיליאנער. בעת איך האב געבעטען אב. קאהאן די דערלױבניש צו איבערזעצען און יודיש דעם דאזיגען אויסגעצײכנעטען ראמאן, האט ער געענטפערט, אז צום בעדױערען קאן ער עס מיר נישט דערלױבען, װײל ער האט זיך פארגענומען דעם ראמאן אלײן איבערצושרײבען און יודיש.

נישט געקוקט אויף דעם, װאס אב. קאהאן איז אנ'אנגעזעהענער שרײבער און ענגליש, און װאס ער האט און דער ענגלישער ליטעראטור בעקומען גרױס אנערקענונג און חשיבות, האט ער אבער דאך בעזונדערס ליב שרײבען יודיש. אלײן שטאמענדיג פון װילנע, איז ער צערטליך פערליבט און דעם װאפטיגען יודיש פון זײן אלטער הײם, און ער האט

(װײטער זעה 7־טע זײט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 21 כה תמוז תר"ץ

יולי
זון-אויפגאנג 3,38
זון-אונטערגאנג 7.45

די פלענער צו ענדערען די לאדזער וואיעוואדזטווע

(ב) אין די לאדזער קרייזען בפרט אין די ווירטשאפטס-ספערען האט מיט א צייט צוריק ארויסגערופען א שטארקע בעאומרוהיגונג דער פלאן אפצושאפען די לאדזער וואיעוואדזטווע און פאנאנדערטיילען זי צווישען די שכנישע. די לאדזער ווירטשאפטליכע קרייזען האבען אויף דער בעראטונג אין אינערן-מיניסטעריום פארגעשטעלט זייערע אנווענדונגען. איצט, ווי מיר הערען, האט דער אדמיניסטראטיווער ראט ביים אינערן-מיניסטעריום בעשלאסען אפצווארפען דעם פראיעקט; דאגעגען איז אויפגענומען געווארען דער פראיעקט צו פעראייניגען מיט דער לאדזער וואיעוואדזטווע די אינדוסטריעלע געביטען פון ווארשאווער און קעלצער וואיעוואדזטוועס. דער דאזיגער פראיעקט וועט איצט בעהאנדעלט ווערען אין אינערן-מיניסטעריום.

ארויספאדערונגען קיין ארץ-ישראל

עס זענען אנגעקומען ערלויבנישען אויף ארייננצופאהרען קיין ארץ-ישראל פאר פאלגענדע פערזאנען: ווארשאווסקא מרים, אלבערט חיים מיט דער פרוי, קינסט היגדה מיט דער פאמיליע און יענקעל זלאטע.

די דערמאנטע פערזאנען דארפען זיך ווענדען אין ארץ-ישראל-אמט (צעגעלניאנא 4) כדי צו ערלעדיגען די רייזע-פארמאליטעטען.

א וואוינונגס-קאלאניע

(2) דער פערזיכערונגס-אמט פאר גייסטיגע ארבייטער טרעט צו די נאהענטסטע צייט אויסצובויען אן אייגענע וואוינונגס-קאלאניע אויף דעם פאביאניצער שאסיי, געגענאיבער דעם פארק וועגעציא.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איז נעכטען קיין ווארשא ארויסגערופען געווארען אינספעקטאר פאוולאווסקי. ווי מיר דערוויסען זיך זאלען די בוי-ארבייטען זיך אנהויבען שוין אין חודש אויגוסט.

פערשטארקטע טעטיגקייט פון „מרכז-עברי"
געזעלשאפט פאר פערשפרייטען די העברעאישע שפראך און ליטעראטור

א זעהר פערצווייגטע טעטיגקייט פיהרט לעצטענס די געזעלשאפט „מרכז-עברי" אויפ'ן נאמען פון ד"ר י. ג. שמרוני, וועלכע האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו פערשפרייטען די העברעאישע שפראך און ליטעראטור צווישען די נאציאנאלע יודישע קרייזען ביי אונז אין שטאט. צוליב די זומער-פעריען האט די ליטונג געעפענט די פאריגע וואך ברייטע קורסען פאר העברעאיש, דערונטער 2 גרופען פאר אנפאנגער און איין גרופע פאר פארטגעשריטענע.

אין די העכערע גרופע וועט געלערנט ווערען תנ"ך, העברעאישע ליטעראטור און יודישע געשיכטע, געגעבען איז אויך א מעגליכקייט יעדען איינעם צו פערפאלקאמען זיך אין דער העברעאישער שפראך און זיך בעקענען מיט די אוצרות פון דער העברעאישער ליטעראטור.

די איינשרייבונגען אויף די קורסען ווערען אנגענומען טעגליך פון 8 ביז 10 אווענד אין סעקרעטאריאט פון „מרכז-עברי" אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4).

יובילייאום פון מזרח-יאריד

(ה) היינטיגעס יאהר ווערט געפייערט דער 10-יאהריגער יובילייאום פונ'ם מזרח-יאריד. אין צוזאמענהאנג מיט'ן יובילעאום האט זיך די לעמבערגער האנדעלס-קאמער געווענדעט צו די לאדזער מיט א פארשלאג צו ארגאניזירען אן אינפארמאציע-קאנפערענץ וועגען אנטייל פון די לאדזער אין דעם הערבסט-יאריד. אזוי ווי מ'רעכענט, אז די קאנ-יונקטור וועט זיך בעסערען איז דער אנטייל פון די לאדזער אינדוסטריעלער היי-יאהר זעהר געוואונשען. די האנדעלס-קאמער האט דעריבער אויף היינט, מאנטאג צוזאמענגערופען א קאנפערענץ די אינטערעסירטע דעם ענין.

קיין געלד דורך בריף
דארף מען נישט שיקען

אין דעם פאסט-אמט פלעגען לעצטענס אפט איין אנקלאגעס, אז עס ווערען פערפאלען בריף אין וועלכע עס איז איינגעלעגט געלד. די אנקלאגעס קומען אמ'מייסטען פון די נישט בעמיטעלטע משפחות, וועלכע דארפען קרובים אדער נאהענטע אין מיליטער אדער אויף קו-ראציע.

די פאסט-דירעקציע מעלדעט דעריבער, אז געלד אין בריף איבערצושיקען איז פערבאטען און די פאסט טראגט דעריבער קיין שום פעראנטווארטליכקייט נישט פאר'ן פערפאלען ווערען פון אזעלכע בריף. געלד קען מען איבערשיקען אדער אין ספעציעלע געלד-בריף — אזעלכע בריף ווערען אנגענומען אויף דער פאסט און עס ווערט בעוויזען וואס פאר א סומע מען שיקט אוועק, אדער דאס בעסטע דורך איבערווייזונגען.

שפילען זיך מיט א רעוואלווער
און פערוואונדען א קעלנער

אין רעסטאראן „מולען רוזש" (מאגיושקי 1), איז פארגעקומען פאלגענדער בלוטיגער פארפאל: א גרופע מענער מיט איניגע פארטענצערינס האבען פערנומען א בעזונדערען קאבינעט און בעשטעלט ביי איינעם פון די קעלנער פיל וויין און בראנפען ווי אויך פערבייסען.

ווען די געסט זענען שוין געווען גוט בגלופין האט איינער פון די געסט ארויסגענומען א רעוואלווער און אנגעהויבען מיט איהם צו מאניפולירען. פלוצים האט דער רעוואלווער אויסגעשאסען.

אין דעמזעלבען מאמענט האט דער קעלנער באלעסלאוו דעמבקאווסקי (פראנציסקאנסקא 13), אריינגעבראכט עפעס מאכלים, די קויל האט געטראפען דעם קעלנער אין פיס און ער איז אוועקגעפאלען בעגיסענדיג זיך מיט בלוט.

די געסט האבען אויסגענוצט דעם טומעל וואס איז ענטשטאנען נאכ'ן שאס און זענען נעלם געווארען. פאליציי זוכט די שולדיגע.

שיסעריי צווישען אונטערוועלט-העלדען
שטערבליך פערוואונדעט איינעם פון די אנטיילנעמער אין געשלעג

(—) אויף לאגעווניצקא 90 איז נעכטען אין דערפריה פארגעקומען א בלוטיגער פאל.

צווישען צוויי פארטייען און העלדען פון דער אונטערוועלט איז געקומען צו א סכסוך, די אמפעריי איז גיך פערוואנדעלט געווארען אין א געשלעג אויף מעסערס און שטעקענס.

ווען איניגע פון די אנטיילנעמער אין געשלעג זענען שוין געווען גוט צעקיילט און צובלוטיגט האט פלוצים איינער פון די שלעגער ארויסגעכאפט א רעוואלווער און אויסגעשאסען אין די געגנער.

פון דעם שאס איז אוועקגעפאלען א שווער פערוואונדעטער דער 32-יעהריגער זיגמונד אווד טשארעק.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין פאזנאנסקים שפיטאל.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער קליינהענדלער-באנק

אין זאל „אררט" איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער קאאפעראטיווער קליינהענדלער-באנק אין לאדז (אנראדאווא 2). די פערוואלטונג האט פארגעשטעלט א בעריכט פארן יאהר 1929, לויט וועלכען מען דערקענט בולט די ווייטערדיגע ענטוויקלונג און אויפבוי פון דער נוצליכער אינסטיטוציע פאר די לאדזער קליינהענדלער.

די פערזאמלונג עפענט דער פרעזעס פון ראט ה' לייב ראזענבערג, בעעהרט די פערשטארבענע מיטגלידער און נאך א קורצער איינלייטונג וועגען די אויפגאבען פון דער קאאפעראטיווער בעוועגונג ווערט אלס פארזיצער פון דער פערזאמלונג אויסגעוועהלט יצחק לעווקאוויטש, ער לאדעט איין אלס בייזיצער די ה"ה ה' שפירא, חיים אשר גאלדשניס, מענדיל שיינמאן און נתן טעלעכאוויטש. אלס סעקרעטארען ה"ה ז' היימאן און דוד גרינבערג. צום פרעזידיום-טיש ווערט אויך איינגעלאדען דער פארשטעהער פון ראיאן-קאמיטעט ה' ד"ר טארטאקאווער.

דער פרעזעס פון דער פערוואלטונג ה' חיים מענדעל ווינער לייענט דעם בעריכט און ערקלערט יעדער פאזיציע, דער פרעזעס פון ראט ה' ל. ראזענבערג שטעלט זיך גענויער אפ אויף דער טעטיגקייט פון דער פערוואלטונג און ראט, שטעלט זיך אפ אויף דער קריטישער צייט און אויף דעם נוצען וואס די באנק שאפט פאר איהרע מיטגלידער.

וויצע-פרעזעס פון דער פערוואלטונג ה' ג' וואלמאן ערגענצט דעם בעריכט מיט'ן פראטאקאל פון רעוויזיאנס-פערבאנד און טיילט מיט אז די אנווייזונגען פונ'ם פערבאנד זענען שוין גענומען געווארען צו קענטניש און ווערען איינגעפיהרט לויט דער אינסטרוקציע פון אינספעקטאר ה' שמויש.

דער בעריכט ווייזט אויף א בילאנס-סאלדא פון 2,409.026, ביי דעם אומזאץ פון 130.502.663. און ריינעם ריוח פון 13.823. מיטגלידער זענען געווען צום 1 יאנואר 1930 1194 מיט פאי-קאפיטאל פון 83,413,30 און רעזערוו-קאפיטאל 32,690,34 פקדונות 223,773,05 קרעדיטען 80,918,93 סאלדא פאר הלוואות און דיסקאנטא 280.986.35 וואנסען 105.652.56.

זעהר פיל האט דער קאאפעראטיוו אויך געלייסטעט אויפ'ן געביט פון אינקאסא: אין פערלויף פון יאהר 1929 האט ער געהאט צו אינקאסא 198.940. וועקסעל אויף א סומע פון 25.333.556.94.

לויט'ן פארשלאג פון ה' לעווקאוויטש ווערט בעשטעטיגט דער בעריכט, און דער פערוואלטונג און ראט ווערט אויסגעדריקט צוטרוי.

פונ'ם ריינעם ריוח פון 13.823.52 ווערט לויט'ן פארשלאג פון דער פערוואלטונג בעשטימט: 10,000,– אויפ'ן רעזערוו-פאנד און 3,823,52 אויף א ספעציעלען פאנד.

נאכהער ווערען פער אקלאמאציע צוריק געוועהלט די אויסגעלאסענע מיטגלידער: אין דער פערוואלטונג ה' מענדעל שאנצער און ראט די ה"ה יוסף רזשעזינסקי, דוד בראנטשיק און משה גרינשטיין.

דער העכסטער קרעדיט וואס די באנק קען געבען יעדען מיטגליד ווערט פערגרעסערט ביז – 2,000, לויט'ן נעענדערטען בעשלוס פון פינאנץ-מיניסטעריום פאר קליין קרעדיט-באנק.

יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג פון לאדזער פרוכטען- און געמיזע-הענדלער-פעראיין

די טעג איז פארגעקומען די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג פון פרוכטען און געמיזע-הענדלער-פעראיין צו וועלכער ס'זענען געקומען א גרויסע צאהל מיטגלידער. אלס פארזיצער פון דער פערזאמלונג ווערט געוועהלט ה' מאקס הירשבערג, וועלכער לאדעט איין אלס אסעסארען די ה"ה: ג. רייבענבאך און ה' גוטערמאן. דער פעראיינס-סעקרעטאר ה' ש. יאברוב לייענט פאר דעם קאסע-בעריכט פאר'ן פערגאנגענעם יאהר. דער פרעזעס ה' אדאלף שטרויך לייענט פאר דעם טעטיגקייטס-בעריכט, וועלכער בעווייזט מיט ציפערן ווי ווייט דער פעראיין האט במשך פון בעריכטס-יאהר פערטיידיגט די אלגעמיינע אינטערעסען פון די מיטגלידער. ס'זענען געשאפען געווארען ביים פעראיין 3 סעקציעס: פרוכטען, געמיזע און סעקציע פון קאלאניאל-בראנזשע. נאכ'ן בעשטעטיגען דעם ביודזשעט אויף 1930, בעשליסט די פערזאמלונג צו ענדערען דעם נאמען פון פעראיין אויף „צענטראלער סוחרים-פעראיין פאר לעבענסמיטעל-בראנזשע אין לאדז", וועלכער זאל האבען דעם ציעל צו פערטיידיגען די אלגעמיינע עקאנאמישע און מאטעריעלע אינטערעסען פון דער לעבענס-מיטעל-בראנזשע אין אונזער שטאדט.

אויסהערענדיג דעם בעריכט דריקען אויס די פערזאמלטע א דאנק פאר זייער פרוכטבארער טעהטיגקייט דער אלטער פערוואלטונג מיט ה' פרעזעס שטרויך בראש און מען טרעט צו צו די וואהלען פון א נייער פערוואלטונג, וועלכע האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: אדאלף שטרויך, חיים א. איוואנקאוויצער, דאניך בענדיק, וואלף היילמאן, מיכאל דאניעלאק, אבא ניימאן, וואלף לייזעראוויטש, משה מינעס' יחיאל פייטלאוויטש, משה לענציצקי, נ. זילבערצווייג, פישל רובינשטיין, מרדכי יוזעפאוויטש, פינקוס האכמאן, יעקל דימאנט, הערשל גוטערמאן, לייבוש קארן, ישעי ניססעל און שמעון מאשבערג. ס'איז אויך געוועהלט געווארען א שיעדס-געריכט.

Dziś w RADJO
Godz. 20.15
KONCERT z WIEDNIA

קאטאסטראפע מיט 4 ארבייטער
ביים אנשליסען די קאנאלען צו דער קאנאליזאציע-נעץ

(2) אויף רוג נארוטאוויטש און פיאטקאווא איז אויסגעבויט געווארען א הויז פון די אנגעשטעלטע אין באנק-פאלסקי. לעצטענס זענען דארט פארגעקומען די ארבייטען ביים אנשליסען דאס הויז צו דער קאנאליזאציע-נעץ. בעת די דאזיגע ארבייטען האט זיך מיט איינמאל אונגערווארטעט אראפגעריסען די רושטאוואניע און פיר ארבייטער זענען אריינגעפאלען אין גרוב. די בעמיהונגען פון די איבריגע ארבייטער זיי ארויסצוראטעווען האבען זיך געענדיגט מיט גארנישט און מ'האט ארויסגערופען די פאגאטאוויע און די פייערלעשער, וועלכע האבען זיי ארויסגעשלעפט.

וולאדיסלאוו שפיזאק (סטאקי 2) און פיאטר העלאשינסקי (גאזאווא 8) זענען שווער פערוואונדעט געווארען און מ'האט זיי אפגעפיהרט אין שפיטאל. די פאליציי האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל און פיהרט אן אויספארשונג, ווער סאיז שולדיג אינ'ם פארפאל.

פאר שלאגען די אייגענע מוטער

(—) אויף פאמארסקא 53 וואוינט די אלמנה קאהן 67 יאהר אלט, מיט איהר זוהן. אינ'ם זעלבען הויז וואוינט אין א בעזונדערער וואוינונג איהר א צווייטער זוהן יעקב. צווישען יעקב'ן מיט דער מוטער פלעגען אפט פארקומען סכסוכים פאר דער ירושה און יעקב האט ביי דער מוטער געפאדערט געלד.

נעכטען איז דער סקאנדאל געקומען אזוי הייט, אז דער עטליכע און דרייסיג יעהריגער יעקב איז געקומען אין דער מוטערס וואוינונג און דארט אויסגעבראכט אלע שויבען. פאר דער מוטער האט זיך אנגענומען דער יונגערער זוהן, און ווען יעקב האט זיך נעווארפען שלאגען, האט די מוטער האט זיך אריינגעמישט, האט דער יעקב געווארפען שלאגען אויך די מוטער און דאס זיי מאקע גוט צוקלאפט.

איינער פון די שכנים האט מטלפן'ט געווען דעם אין 5-טען פאליציי-קאמיסאריאט, ס'זענען באלד געקומען עטליכע פאליציאנטען און האבען דעם אירעלען זוהן פערבעטען אין קאמיסאריאט. דארט האט מען נעגען איהם צונויפגעשטעלט א פראטאקאל און איהם איבערגעלאזט אויף צו ווארטען ביז זיין קאמפט-שטימונג וועט פאריבער.

פראצעס וועגען דעזערציע

אין מיליטער-געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען לוציאן שיזועסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין דעזערציע פון מיליטער.

דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף זיבען חדשים טורמע.

פון ארבייטסלאזיקייט און נויט

אויף פלאץ קאשטשעלני איז אוועקגעפאלען פון הונגער די 19-יעהריגע וולאדיסלאוו קענדושערסקי, אנגעשפארט אויף טאלאזער און היימלאזער.

די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל ביים שטעטישען זאמעל-פונקט.

* * *

אין טויער פון הויז אויף פיעטרקאווער 55 האט זיך פערסמט דער ארבייטסלאזער דרייסיג-יעהריגער אנטאני זאלב.

די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל ביים שטעטישען זאמעל-פונקט.

שטערבליך איבערגעפאהרען
דורך אן אויטא

(2) נעכטען איז אויף פלאץ קאשטשעלני פארבייגעפאהרען נומער 8 א טאקסיבוס אנגעפאהרען אויף א יונגען מאן. דער שאפער האט נישט געגעבען קיין שום סיגנאלען און דער יונגערמאן איז ארונטער געפאלען אונטערן אויטא. די פערבייגעהער זענען צוגעלאפען און ארויסגעשלעפט פון אונטער די רעדער א פערבלוטיגטען און ארויסגערופען צו איהם די פאגאטאוויע.

דער איבערגעפאהרענער הייסט מיכאל ראטשוק (זאוואדזקא 28). אין א גוסס'דיגען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. דער שאפער פראנציזשעק קענדושערסקי האט געוואלט אנטלויפען. מ'האט איהם אבער פערהאלטען און ארעסטירט.

מעסער-שטעכעריי

(2) אויף רוג פיעטריקאווער און בושאווא איז נעכטען איבערגעפאלען און צושלאגען געווארען דער 28-יעהריגער טעאפיל ראט פון כאיני. די אנפאלער זענען אנטלאפען. פאליציי זוכט זיי.

(2) אויף סקארופסקי 3 איז צושלאגען געווארען אין קאפ און אין די פלייצעס רודאלף גערעלט (סקארופסקי 3). די פאגאטאוויע האט איהם ערשטע הילף און אפגעפיהרט אהיים.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט „ארט"

פאר'יגען דאנערשטאג איז אונטער'ן פארזיץ פון ה' ל. מאק־סקי פארגעקומען די יעהרליכע מיטגלידער־פערזאמלונג פון לאדזער „ארט".

נאכ'ן בעעהר'ען דעם אנדענקען פון די מיט־גלידער, וואס זענען פאר דער בעריכט־צייט גע־שטארבען, גיט ה' ש. קאץ אפ דעם טעטיגקייטס־און קאסע־בעריכט, פון וועלכען עס איז צו זעהן, אז פאר דער בעריכט־צייט האט די „ארט"־פערוואל־טונג קאנצענטרירט איהר הויפט־אויפמערקזאמקייט אויף פאלגענדע ענינים:

1. אינהאלטען די עקזיסטירענדע לערן־ווארשטא־טען און זיי אוועקשטעלען אויף א געהעריגער הויך; 2. זיך פעראינטערעסירען מיט די האנדווערקער, וואס זענען צוליב דעם אינדוסטריע־ און צעכען־געזעץ גע־שטעלט געווארען אין אן אויסנאהמס־לאגע; 3. דורכ־פיהרען א ראדיקאלען עקספערימענט, פאר דער מע־כאניזירונג פון די יודישע לוין־וועבעריי; 4. שטרעבען צו קויפען אן אייגענעם בנין פאר די „ארט"־אינסטי־טוציעס, כדי צו פערמיידען נישט־פראדוקטיווע הוצאות; 5. סיסטעמאטישע ווערבירונג פון נייע מיטגלידער, כדי צו פערגרעסערן די סטאבילע הכנסות פון „ארט".

1. אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען געשאפען געווארען די בעדינגונגען פאר א ראציאנעלער פער־וואלטונג פון די עקזיסטירענדע ווארשטאטען, דורך קאמפלעטירען מיט נייע מאשינען, פערגרעסערונג פון אינסטרוקטארען־פערסאנאל און ענטשפרעכענדע למודים פון פאכצייכענען.

2. אויפ'ן געביט פון דער שטיצונג פאר די האנדווערקער, א) איז געשאפען געווארען א קאנ־טאקט צווישען „ארט" און דער האנדווערקער־קאמער, וואס צוליב דעם איז די בילדונגס־קאמיסיע פון דער קאמער קאמפלעטירט געווארען מיט מיטגלידער פון דער יודישער אינטעליגענץ. ב) עס האט זיך אויך איינגעגעבען צו קאנסאלידירען די יודישע ראטמענער פון דער האנדווערקער־קאמער, ג) עס איז דערפיהרט געווארען צו א דערנעהנטערונג פון די צושפליטערטע יודישע האנדווערקער־ארגאניזאציעס אין אונזער שטאט, עס זענען ארגאניזירט געווארען אווענד־קורסען פאר האנדווערקער, וואו זיי האבען די מעגליכקייט זיך צו־צוגרייטען צו די עקזאמענס, וועלכע זיי מוזען דורכ־מאכען, כדי צו ווערען א מייסטער.

8) דורך דער פערמיטלונג פון דער צענטראל־פערוואלטונג פון „ארט" אין בערלין איז דורך דער דעלעגאציע פון לאדזער „ארט", געלונגען צו בעקומען פון דער געצייג־קאמפאניע אין אמעריקא א סומע פון 5,000 דאלאר, איינצוקויפען דעם ערשטען טראנס־פארט מעכאנישע וועבשטוהלען פאר די האנדוועבער און נאך גרויסער מיה איז געלונגען צו קויפען ענט־שפרעכענדע מעכאנישע שטוהלען, הילפס־מאשינען, צו דינגען א געפאסט לאקאל און צו ארגאניזירען די ערשטע יודישע מאכאנישע לוין־וועבעריי וואס זאל דינען אלס מוסטער פאר ווייטערער ארבייט אויף דעם געביט. די פייערליכע עפנונג פון דעם דערמאהנטען קאאפעראטיוו איז פארגעקומען דעם 29. מאי ה. י.

4. די בעמיהונגען צו קויפען אן אייגענעם הויז דער־לויבען צו האפען, אז מיט די 4.000 דאלאר, וועלכע די „ארט"־צענטראלע אין בערלין קרעדיטירט דעם עניין און מיט די מאטעריעלע מיטלען, וועלכע „ארט" בע־מיהט זיך צו בעקומען פאר דעם צוועק, וועט גע־לונגען צו קויפען אן אייגענעם בנין.

5) די ווערבירונגס־אקציע האט געגעבען דעם רעזולטאט, וואס אין משך פון דער בעריכט־צייט זענען ווערבירט געווארען נ"ע 164 מיטגלידער מיט א יעהרליכען בייטראג פון איינציגע טויזענד זלאטעס.

אויסערדעם איז לעצטענס, טראץ דער שלעכ־טער צייט, ארגאניזירט געווארען א גרויסע זאמעל־אקציע, וואס וועט האפענטליך געבען א גרעסערען בייטראג.

כדי צו בעעהרען דעם אנדענק פון פערשטאר־בענעם אינזש. ווילנער, ערשטער פארזיצענדער און לאנגיעהריגער פרעזידיום־מיטגליד פון לאדזער „ארט", איז דעם 11. מאי ה. י. איינגעארדנעט געווארען א גשרייער־פייער, און לויט דער איניציאטיוו פון די אנגעשטעלטע און דירעקציע פון דער פירמא איי־טינגאן, ווי אויך דער אלמנה און פריינד פון גע־שטארבענעם, איז געשאפען געווארען ביי „ארט" א סטיפענדיע־פאנד אויף זיין נאמען.

ב"ם היינטיגען טאג צעהלט די געזעלשאפט „ארט" אין לאדז 420 אקטיווע מיטגלידער, און בערך דריי הונדערט יעהרליכע שפענדער.

עס זענען טעטיג פאלגענדע ווארשטאטען און קורסען:

מעכאנישער רונד־זאקען־קרייז, טרייקאטאזש־שטרי־קעריי, העמד־נייעריי, מאשין־האפט און האנד־שטיקעריי, דאמען און קינדער־קאנפעקציע, טעכנישע־הילפס־אר־בייט, אנדולאציע, מאניקור, מענער־צושניידעריי [2 קלא־סען], דאמען־צושניידעריי, אווענד־קורסען פאר האנד־ווערקער [דריי קלאסען], מעכאנישע וועבעריי און קא־טאן־זאקען־אפטיילונג, סך הכל 80 מאשינען און דריי הונדערט 21 שילער.

דעם 10־טען דעצעמבער ה. י. איז פארגעקומען א שריפה אין פאבריקס־לאקאל פון די לעצטע צוויי ווארשטאטען, און האט צוליב טעכנישע און יורידישע סיבות, גורם געווען א לענגערען איבעררייס פון די לימו־דים.

פאר דער בעריכט צייט האבען זיך געמעלדעט אין ביורא פון „ארט" ווענען לערנען א פאך 2,035 פערזאן, פון זיי 1,460 אין יאהר 1929, און 575 פאר די 6 חדשים 1930. אנגענומען זענען 1,282 פערזאן, פון זיי 823 אין יאהר 1929, און 459 פאר די 6 חדשים 1930. אויסגעלערנט האבען זיך 663, פון זיי 472 אין יאהר 1929, און 191 פאר די 6 חד־שים 1930. פון די 2,035 פערזאן זענען 246 געווען פון 120 פערשידענע שטעט און שטעטלעך און פוילען.

די אויסהאלטונגס־הוצאות פון א שילער אין יאהר 1929 זענען געווען: 158 זל. מיט 93 גר. אויף א פערזאן.

די צאל פערשידענע טיילט זיך: לויט די עלטער: ביז 20 יאהר — 44 פראצ.; ביז 25 יאהר — [illegible] פראצ.; ביז 30 יאהר — 18 פראצ.; ביז 35 יאהר — 6 פראצ.; ביז 40 — 2 פראצ.; ביז 45 1 פראצ.; עלטער — 1 פראצ.

אר־בייטער סביבה — 38 פראצ., האנדווערקער — 10; אנגעשטעלטע — 12; האנדעל — [illegible]; פערשידענע זיבען פראצ.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1929 אין דער הויך פון 85 טויזענד זל. שטעלט זיך צונויף אויף פאלגענדע סומען.

שכר לימוד 26 פראצ. סובסידיע פון צ. כ. „ארט" 21 פראצ. בייטראג — 13; הלוואות — 13; שפענדען — 12; פערשידענע זיבען; סובסידיע פון מאגיסטראט 4; סובסידיע פון גמינע — 1; סובסידיע פון האנדעלס־קאמער — 1 פראצענט.

נאך דעם בעריכט פון דער רעוויזיר־קאמיסיע האט די אלגעמיינע פערזאמלונג גענומען צו קענטעניש די בעריכטען און אויסגעדריקט צוטרוי דער פער־וואלטונג.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר טויזענד נייהונדערט דרייסיג איז פאר די סומע פון 189 טויזענד זל. מיט'ן רעכט פון 20 פראצענטיגער איבערשרייטונג.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געוועהלט גע־ווארען פאלגענדע פערזאנען:

ד"ר ש. ווישעוויאנסקי, דיר. א. לעקיר, שמואל פאוסט, אינזש. ש. מארגולעס, ד"ר ש. אייגער, ד"ר י. זאקס, שמואל קאץ, ל. מ. וועקסלער, פרוי ע. בענ־דער, ב. קאזשמירסקי, ד"ר י. קאצענבאגען, ד. פוקס.

קאנדידאטען: ד"ר מ. זילבערשטראם, אנאטאל פרומקין, פרוי מ. בעטטע.

רעוויזיר־קאמיסיע: ד"ר ע. לעווין, אינזש. ש. לע־בענהאפט, דיר. ב. פערעלשטיין, ל. לעווין.

שטורמישע פערזאמלונג אין קליינהענדלער־פעראיין

די פערזאמלונג, אויפגעריסען, די וואהלען אפגעלעגט

(—) אינ'ם קליינהענדלער־פעראיין (פאמאר סקא 15) קומען פאר זייט א לענגערער צייט מכסו'ים צווישען פארטייאישע און אומפארטייאישע מיט־גלידער. לעצטענס איז געוועהלט געווארען א פער־וואלטונג, אין וועלכער ס'איז אריין א מעהרהייט אומפארטייאישע, אבער אונטערן דרוק פון די פארטייאישע גרופען האט זיך דער פארזיצער פון דער פערוואלטונג ה' מ. קירשבוים אנגעזאגט אין דימיסיע. צוליב דעם האט זיך די גאנצע פערוואלטונג מיט איהם סאלידאריזירט און זיך אויך אנגעזאגט אין דימיסיע און אויף נעכטען איז דעריבער גערופען געווארען אן אלגעמיינע פערזאמלונג פונ'ם פער־איין. צו דער פערזאמלונג איז געקומען א גרויסע צאל מיטגלידער. באלד ווי ה' לייבאוויטש עפענט די פערזאמלונג ענטשטעהט א שטארקער וויכוח, ווייל א טייל פון די מיטגלידער פאדערן, אז די פערוואל־טונג זאל ערקלערן, פאר וואס עפעס שטעהט אין ערשטען פונקט וואהלען, נישט בעריכט. נאכדעם ווי ה' קירשבוים האט אפגעגעבען אן ער־קלערונג איז בעשלאסען געווארען צוצוטרעטען צו די וואהלען און מהאט אויסגעוועהלט א וואהל־קאמיסיע, אבער די נעגנער פון ה' קירשבוים האבען אנגעהויבען אן אבסטרוקציע. אויסגעלאשען די עלעק־טריע א. א. וו. אזוי, אז די פערזאמלונג איז אויפגעריסען געווארען. די וואהלען זענען אפגע־לייגט געווארען.

לאדז אויפ'ן וועלטליכען צוזאמענפאהר

פון די ציוניסטישע סטודענטישע קארפאראציעס

דינסטאג, דעם 22 ה. ח. עפענט זיך אין ריגא דער וועלטליכער צוזאמענפאהר פון די ציוניסטישע אקאדעמישע קארפאראציעס.

אין צוזאמענפאהר נעמען אנטייל פיעל קאר־פאראציעס פון פוילען. פון לאדז פאהרט ארויס צום צוזאמענפאהר דער סעניאר פון לאדזער „השחר" סטוד. בער גאטליעב.

אפטייקן

(2) וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקי 27), דאנע־לעצקי (פיעטריקאווער 127), אילניצקי און צימער (וואלטשאנסקי 37), יורשים פון ליינוועבער (פריי־הייטס־פלאץ 2), יורשים פון הארטמאן (מלינארסקי 1), י. קאהאנע (אלעקסאנדראווסקא 80).

Dr. med. FELDMAN
אקושער און פרויען־ארצט
Rzgowska 5, tel. 191-08
נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג און אין דער לעצט־ניצע Piotrkowska 62 פון 7.30–5.30 נאכמ.

צו פראפעסאר איינשטיין

(א בריוועל אזא)

מיין ליבער, מיין געשעצטער פראפעסאר אל־בערט איינשטיין: —

ראשית לאז איך דיר וויסען, אז איך און מיין ווייב און מיינע עטליכע קינדערלעך זענען, א דאנק גאט, געזונד. דאס איינענע פון דיר צו הערען ביז הונדערט און צוואנציג יאהר, אמן.

והשנית, לאז איך דיר וויסען, אז דו האסט אין מיר א גוטען תלמיד, איינעם פון די גרעסטע חסידים דיינע, א יטליכעס ווארט, וואס געהט ארויס פון דיין מויל איז א־עה פון דיין פעדער, שטודיר איך.

אמת, איך פערשטעה דיך נישט, פונקט ווי דאס רוב פערשטעהען דיך נישט, דאס איז אמת. אבער ביי מיר איז דאס פון די קליינינקייטען. פער־קערט, עס פרעהט מיך, וואס איך בין נישט דער ערשטער און נישט דער לעצטער, וואס ווייסט נישט, וואס דו רעדסט און וואס דו שרייבסט.

ווען איך לעז דיינע א זאך, ווייס איך בעשטימט, אז איך ווייס נישט, וואס דו האסט געשריבען און וואס דיין טעאריע איז.

און ווען אזא מענש ווי איך, אזא קלוגער מענש, אזא הומאריסט ווי איך, פערשטעה נישט, וואס דו ווילסט, פערשטעה איך שוין, אז אנדערע, נארישער פון מיר, פערשטעהען אויך נישט.

און דאס איז פאר מיר א גרויסע טרייסט, עס פרעהט מיך.

און ווי האט אמאל געזאגט מיין פעטער מנשה? אויב א מענש ווייסט, אז ער ווייסט נישט, ווייסט ער א סך!

שלעכט איז ווען א מענש ווייסט נישט, און ער ווייסט נישט.

אזא מענש איז א בהמה, א קלוגע בהמה. אבער ווען א מענש ווייסט נישט, און ער ווייסט אלץ, כאטש ער ווייסט גארנישט — איז אזא מענש אן אמת'ע בהמה.

טייערער, הויך־געלערנטער פראפעסאר אל־בערט!

ווען דו ביסט, נישט היינט געראכט, ארויס דעם ערשטען מאל מיט דיין טעאריע, האסטו אליין געזאגט, אז בלויז 12 מענשען אויף דער גאנצער וועלט פערשטעהען דיך, 12 מענשען פון 18 הונ־דערט מיליאן! דאס איז, קען מען זאגען, זעהר א קליינער פראצענט.

דעם צווייטען מאל, ווען דו ביסט ארויס מיט דיין „פערדיסטעאריע", האבען דיך פערשטאנען בלויז 6 מענשען.

בלויז א העלפט!

און איצט, ווען דו האסט גענומען רעפערירען האבען דיך פערשטאנען פון פיר טויזענד צוהערער בלויז דריי מענשען, און ווי מיין הארץ זאגט מיר, בלאפען דיך די דריי אויך.

איך בין זיכער, אז ווען דו ווייסט, אז די דריי פארשטעהער, א געהם טון אויפ'ן צימבעל, וועט זיך ארויסווייזען, אז זיי פערשטעהען דיך אויך נישט.

די צרה מיט די דריי מענשען איז, וואס זיי ווייסען, אז זיי פערשטעהען דיך נישט און זיי זא־גען, אז זיי פערשטעהען יא.

פון די מענשען וועט שוין קיין לייט נישט זיין.

אט האב איך געלייענט דיין רעפעראט אין א האנער יודישער צייטונג, און איך בין איך מודה פאר דיר און פאר דער גאנצער וועלט, אז איך האב נישט אין צו פערשטעהען קיין איין ווארט, קיין איין געדאנק.

און אז איך זאג, אז איך פערשטעה נישט, פערשטעה איך נישט.

בלאפען האב איך פיינט.

איך בין נישט קיין רעפארטער, נישט קיין נייעס־שרייבער, נישט קיין פערליבטער.

איך געה מיט'ן אמת...

איך, דיינער א חסיד, א תלמיד, האב דעם מוט צו זאגען אפען און פריי פאר דער גאנצער וועלט, אז איך ווייס, אז איך ווייס נישט וואס דו זאגסט.

אט אזא מענש איז:

ב. סאוונער.

בריף אין רעדאקציע

הכחשה

געעהרטער רעדאקטאר! לעזענדיג אין אייער וועהרטער צייטונג פון פרייטאג דעם 18 יולי נ. 166 „א בריף אין רעדאקציע" פון א געוויסען צוקער־מאן, שטעלען מיר פעסט פאלגענדעס: עס איז נישט ריכטיג, אז די טישלער ארבייט איז געווא־רען איבערגעגעבען א אנדערן ווי א יודען, דער טישלער וועלכער האט אויסגעפיהרט די ארבייט הייסט ר' לייבוש לעסקי, פראנציסקאנער 7, ווי אויך אלע אנדערע ארבייטען ווערען אויסגעפיהרט דורך בלויז יודען, למשל, א מאלער ארבייט ר' פנחס ווארשאווסקי, פאלודניאווא 20, שלאסער קלמן חיימאוויטש, פיעטרקאווער 19, אספאלט, ר' רוד פרושינאווסקי, ליפאווע 31, מויערער, קאץ, פאמארסקא 25, גלעזער, בלומענפעלד, יאקובא 6, און נאך אונזער געננויער חקירה ודרישה שטעלען מיר פעסט, אז דער גאנצער בריף איז שקר וכזב, אונזער משגיח קען גארנישט דעם צוקערמאן.

מיט אכטונג

פנחס מאנדעלבוים, ישראל בערמאן, פערוואלטונגס־מיטגלידער פון דער תלמוד תורה ע"ש הר"הג רבנו אלי' חיים מייזל זצ"ל.

לאדז, 18/7. 1930

ווילנער טרופע

היינט שפילען די „ווילנער" ש. אנ־סקי'ס ליטעראַרישע ירושה, די טראגעדיע „טאג און נאכט". אזא טיפען אינהאלט און וואונדערבארע עמאציעס ווי אין „טאג און נאכט" איז זעלטען צו טרעפען אין א בינע־ווערק. איז עס קיין חידוש נישט, וואס „טאג און נאכט" גייט אין ערגיץ נישט ארא פון אפיש ביי די „ווילנער". „טאג און נאכט" איז איינע פון די גלאנץ־לייסטונגען ביי די „ווילנער" פון די ארטיסטען: מרים ארלעסקא, נעמי נאטאן, יעקב וויסליץ און יוסף קאמען.

ראדיא־פראגראם

פראגראם אויף מאנטאג ד. 21 יולי

11,58 צייט־סיגנאל פון ווארשא און העינאל־פון מאר אצקען טורעם אין קראקא. 12,05 מוזיק פון גראמאפאן־פליטען. 15,15 טאג־פראגראם קינא־און טעאטער רעפערטואר. 15,50 פארלעזונג 16,15 מוזיק פון גראמאפאן־פליטען. 17,10 קאמוניקאציע איבערזיכט. 17,35 לאדזער פאסט־קעסטעל. 18,00 לייכטע מוזיק פון „גאסטראנאמיע" אין ווארשא. 19,00 פערשידענעס. 19,20 גראמאפאן־פליטען. 19,45 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס־קאמער, פראגראם אויף מארגען, צייט־סיגנאל. 20,00 ראדיא־זשורנאל. 20,15 אינטערנאציאנאלער קאנצערט אין וויען. 22,00 פעליעטאן. 22,15 קאמוניקאטען (מעטעראלאגישער, ספארט, פאליצײ און אנד.) טאנץ־מוזיק פון אזא אין ווארשא.

„דאס קינד"

ערשינען נומער 7—6

אינהאלט: אלגעמיינע פראגען. 1) העלפט אונז שאפען זומער־קאלאניעס פאר קינדער — ד"ר מ. פעקער, 2) איניגע אנווייזונגען ווענען האלב־קאלאניעס — נ. נ., 3) וואוהין זאל מען ארויסשיקען שוואכע־קינדער — ד"ר י. וויינבערג, 4) זומער־קאלאניע (פרייע נאטיצען) לעבעריג און פרעהליך — פ. אבראם, 5) דער אינטערנאציאנאלער פעדאגאגישער קאנגרעס — ד"ר מ. פ—ר.

איבערזיכטען, 6) דאס יוד. קינד און קופא 3־טער בריף. (סוף) — פנחס בערניקער, 7) דאס יודישע קינד אין ארגענטינע 2. — זלמן וואסערצוג.

דערציהונגס־פראגען, 8) ווי אזוי דארף מען דערציהען קינדער? — יאנוש קארטשאק, 9) א נייע דערציהונגס־סיסטעם — נ. פ.

פעדאגאגיש ווינקעל, 10) דערציהונג און אונ־טערריכט ביי יודען אין אלטערטום — אבא הלוי איזגור, 11) דערציהונג פון קינדער און יוגענט ביי יודען אין מיטעלאלטער — ש. אשכנזי, 12) וואס לייענט דאס קינד און דער יוגענט? — ד"ר מ. פרידלענדער, 13) ביי דער ארבייט... (נאטיצען פון א לעהרער) — צ. טאר—סקי, 14) ארבייט ווי א דערציהונגס־פאקטאר — יחיאל כ"ץ, 15) פון דער גאנצער וועלט — צ. ט—י.

דער פארשול עלטער, 16) דער פארשול־מארש — נ. מאראוואַ.

מעדיצינישע עצות, 17) דאס היסטערישע קינד (סוף) — ד"ר וו. שטערלינג, 18) צי איז א בלאס קינד דווקא א נעמיש — ד"ר י. וויישניעווסקי, 19) וואס געשעהען? (חודש־איבערזיכט) — א. 20) האלב־קאלאניעס און שפיל־פלעצער פאר קינדער. 21) אינערליכע כראניק, יעצט: פון דער ה.־פערוואלטונג דעם 4.6 ה. י., 22) ביבליאגראפיע.

ענטשולדיגונג.

איך ענטשולדיג מיך ביי ה' מ. קרול און ביי ה' י. טאמאשעווסקי, פערוואלטונגס־מיטגלידער פון דער סעקציע טארג־ און מארק־שטייער, פאר מיין בעליידיגען זיי צוליב אויפרעגונג, וועלכעס מ'האט בעליידיגט מיין פאטער, איז דורך אן איר־טום ארויסגעקומען די בעליידיגונג.

צוליב הוטה שענקע איך 10 גילדען פאר גמילות־חסדים־קאסע ביי דער סעקציע טארג־ און מארק־שטייער.

ישראל קירשבוים

שווערע מלחמה־טראגעדיע מיט א יודישע פאמיליע

יודישער יונגערמאן ווערט פערשוואונדען בעת'ן וועלט-קריג, זיין פרוי שטארבט און דאס קינד געפינט זיך אין יתומים-הויז. יעצט ווערט מען געוואהר, אז ער לעבט א גוטען טאג. אין אוקראינע, האט ער א צווייטע פרוי מיט 4 קינדער

אין אשמענע האט זיך אפגעשפילט אן עפילאג פון א שווערער מלחמה־טראגעדיע.

ביים אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה אין יאהר 1914 איז מאבילזירט געווארען און דער רוסישער ארמעע דער אשמענער יודישער יונגערמאן מאטעל אבראמאוויטש, וועלכער איז גלייך אוועקגעשיקט געווארען אויפ'ן פראנט.

אבראמאוויטש האט איבערגעלאזט אין אשמענע א יונגע פרוי מיט א פיצעל קינד, וועלכע זענען געבליבען עלענט און אהן קיין שום מיטלען צו לעבען. דערווייל האבען זיך די קאמפען און שלאכטען אלץ מעהר פערשטארקט און פערגרעסערט. אויפ'ן פראנט זענען כסדר אפגעשיקט געווארען אלץ נייע און נייע פאלקען, און אט איז דעם מלחמה־פלאקער האט מען פערשטעהט אז קיין שום ידיעות וועגען גורל פון די קעמפענדע זעלנער נישט בעקומען. — עס פלעגען זיך נאר דערטראגען ידיעות וועגען מאסען דערהרגעטע און פערוואונדעטע וואס בעדעקען די שלאכט־פעלדער.

פרוי אבראמאוויטש האט אנגעווארען יעדע האפנונג זיך צו טרעפען מיט איהר מאן, בפרט נאך, אז זי האט פון איהם נישט געהאט די גאנצע צייט קיין שום בריוועל אדער גרוס. ווען די מלחמה האט זיך איינגעשטילט, האט פרוי אבראמאוויטש זיך געווענדעט אין ענטשפרעכענדען פאלק, און געהאלט דערגעהן וואס מיט איהר מאן האט פאסירט. אומזיסט זענען אבער געווען אלע איהרע בעמיהונגען, מען האט איהר נישט געקענט פערזיכערן צי ער איז אומגעקומען אויפ'ן שלאכט־פעלד, אדער ער געפינט זיך אין געפאנגענשאפט.

פרוי אבראמאוויטש האט איבערגעלעבט א שווערע טראגעדיע און איז אין א פאר יאהר ארום געשטארבען. דאס קליינע טייערלע האט זיך דאן אויפגעהאלטען ביי אן אלטער באבען, וועלכע איז שפעטער אויך געשטארבען.

דאס עלענדע קינד איז דאן איבערגעשיקט געווארען אין אשמענער בית יתומים, וואו זי האט זיך אויפגעהאלטען ביז'ן היינטיגען טאג.

איצט האט זיך ארויסגעוויזען אז וואס: מאטל אבראמאוויטש איז נישט אומגעקומען אויפ'ן שלאכט־פעלד, נאר איז גלייך אריבער אין געפאנגענשאפט און איז מגולגל געווארען אין אוקראינע, וואו ער האט פערגעסען אן זיין יונג ווייבל מיט דער מיידעלע, וועלכע ער האט איבערגעלאזט אין אשמענע און... האט חתונה געהאט מיט א צווייטער, מיט וועלכער ער האט שוין 4 קינדער.

מיט א קורצער צייט צוריק האט זיך אבראמאוויטש צופעליג געטראפען מיט אן אשמענער פריינט, וועלכער האט איהם איבערגעגעבען וועגען דער טראגעדיע וואס האט זיך אפגעשפילט ביי איהם אין הויז, אז זיין יונג ווייבל איז געשטארבען, די מיידעלע געפינט זיך אין א יתומים־הויז און רעכענט זיך פאר א קיילעכדיגער יתומה.

אבראמאוויטשען האט די ראזיגע ידיעה געטראפען ווי א דונער, די פיס האבען זיך איהם אונטערגעבראכען און ער איז אומגעפאלען אין חלשות. דער אשמענער פריינט האט איהם אפגעפיהרט אהיים און קוים בערוהיגט.

אבראמאוויטש איז אבער גלייך צוגעטראטען דורכצופיהרען די נויטיגע פאפירען אויף אפצונעמען זיין טעכטערל און די טעג האט דער פערוואלטער פון יתומים־הויז שוין בעקומען א וויזע פאר דער מיידעלע צו פאהרען קיין אוקראינע. דער פערוואלטער האט זי פערזענליך בעגלייט ביז דער רוסישער גרענעץ.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

נאך 2 גאסטראלען פון נאט־בעקאנטען און בעליבטען ארטיסט פון אמעריקא נאך 2 גאסטראלען

הערמאן סעראצקי

געוועזענער דירעקטאר פון לאדזער יודישען טעאטער.

פאלקס־פרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.

היינט, מאנטאג, דעם 21 יולי, 9 אווענד

דינסטאג, דעם 22־טען יולי, 9 אווענד לעצטע פארשטעלונג

פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז! נייעס!
דער לעצטער אמעריקאנער שלאגער!

דער אפגענארטער מאן

אין 3 אקטען מיט געזאנג פון ז. פלוני. הערמאן סעראצקי אין דער טיטעלראל.

— פערזאנען: —

יצחק דווארקין	— ראקאוו	פאני, הערש'ס פרוי	— נערה
דבורה, זיין ווייב	— פאדערמאן	באריס, הערש'ס חבר	— האמבורגער
הערש	(הערמאן סעראצקי	מנשה פופסקי	— הערשקאוויטש
מערי זייערע קינדער	(בעזמאן	ווילי, אקטיאר	— באלבירסקי
סיידי	(ליבראווסקא		

דיריגענט — ל. זעלמאן. סצענאריוש — ד. אריעל. סופלער — וו. נייהויז.
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון פילהארמאניע.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ ענטפערס אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט“.

צום דערלאנגען א פראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פונ'ם טאג, ווען די פראגע ווערט איינגעגעבען אויף פראגע אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

789. אנ'אויפמערקזאמער לעזער.

מיר דאנקען אייך פאר דער בעמערקונג. נעכסטע וועלען מיר אין די ווייטערדיגע ארטיקלען בעהאנדלען דעם פראבלעם פון באנקראטען און איינפאכע, ווי בייזווילינע.

קודם כל מוזען מיר אבער פערענדיגען מיט דעם ענין אופארלאשטש.

790. י. ה—ס.

דער קוראטאר נעמט אויטאמאטיש איבער די ציוויל־רעכטליכע טאט־פעהיגקייט פון געפאלענעם בעל חוב.

ממילא איז דער לעצטער בערעכטיגט אנ'אויפגעהויבענעם מיטול הופאטעטשני אויף א געוויסען הוב און דעם דאזיגען חוב דראהט א געפאהר פאר פאלען צו ווערען איז דער קוראטאר נישט בלויז בערעכטיגט נאר ממש פערפליכטעט אריינצוטראגען אין דער היפאטעק פון בעל חוב הויז א געהעריגע פראטעסטאציע, ווי אויך אונטערצונעהמען אלע אנדערע רעכטליכע שריט, וועלכע קאנען שיצען די אינטערעסען פון אופארלאשטש.

791. צ־קעוויטש פון רושנאווסקע.

אויף א ביזרא פראושב דארף מען נישט האבען קיין ספעציעלע קאנצעסיע און מ'דארף דערפאר אויך נישט פארשטעלען קיין שום צייגניש וועגען א בילדונגס־צענז.

סאיז גענוג בלויז וועגען דעם צו מעלדען דער סטאראסטווע און אויסצוקויפען א פאטענט 3־טע קאטעגאריע.

792. א לעזער פון קאמינסקע גאס.

דער פאבריקאנט האט יא דאס רעכט צו פאדערען פון אנ'אנגעשטעלטען א קויציע, ער טאר אבער נישט די קויציע האלטען ביי זיך, נאר זי מוז לאקירט ווערען אין באנק פאלסקי אדער אין אנדערע בערופענע רעכט־קרעדיט אנשטאלט.

793. נא—טע—ק.

דער אומשטאנד, וואס דער בעל חוב געפינט זיך אין צושטאנד פון אנ'אופארלאשטש רירט נישט אן די רעכט פון דער שטייער־מאכט אויפצומאנען אלע פערלעגענע און דירעקטע שטייער־חובות

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע ווערושער 17 פון 10—11 און פון 2—5

דאס ערשטע מיידעל

פונ'ם לעבען פון דער היינטיגער יוגענט אין רוסלאנד.

פון ניקאלאי באגדאנאוו

.7

דער שמיר האט בעטראכט די שטיל־געווארענע מאסע און געזאגט:

— א דאנק, דארפסלייט!

— ער האט דיך בעליידיגט? — האט נעפרעגט דער פון אלעמען געשעצטער אלטיטשקער לוקאשין ארויסקומענדיג פון עולם און אנווייזענדיג אויפ'ן געבונדענעם קלימאקאוו, וועלכען עס האבען געהאלטען מיר פיוערים.

— ער דארף בעליידיגען. ער איז די מאכט — האט שטיל געזאגט דער שמיר.

— נאט יעדע מאכט דארף בעליידיגען! נישט יעדע! — האט אויסגעשריען דער אלטער. און די מאסע האט זיך אויפגערודערט, און איינער פון די וואס האבען געהאלטען קלימאקאוו'ן, יעגארישקא קאבלאוו, האט דערלאנגט א זעץ קלימאקאוו'ן.

— מיר דארפען א מאכט, וואס בעליידיגט נישט און אט די הינט וועלען מיר דערהרגענען! מיר וועלען נעהן צו לענינען. איז דאס גוט אזוי? האסטו אונז דאס צוגעזאגט? סאלדאטען, וואס זענען געפאהרען פון פיטער האבען דערצעהלט, אז דו האסט עפעס געזאגט... זיי וועלען אונז נישט אפנארען, מיר ווייסען!

דאך האט דער אלטער אויסגעשריען די לעצטע ווערטער און די מאסע האט דערפון אויפגעציטערט.

— אט וואס מיר וועלען טון: זעמען ער האט בעליידיגט, יענער זאל איהם בעליידיגען, וועט גרינגער ווערען! — האט דער אלטיטשקער געענדיגט.

— דערלאנג איהם אסיפ!...

— אויב דאס פאלק הייסט...

— מיר הייסען! דערלאנג... דערלאנג איהם! — האט די מאסע געשטורעמט.

כשר שמיר איז צוגעגאנגען צו קלימאקאוו'ן אזוי ווי צו א היילינער איקאנע און דערלאנגט איהם איבער'ן פנים.

די מאסע האט זיך א ריס געטון אין פאראוים.

נאך א מינוט וואלט מען צעריסען קלאמאקאוו'ן אויף שטיקער. נאר אט איז פון גרויב ארויסגעקראכען „דער פוקס“ און צעגעהמענדיג די הענד זיך צעקוויטשעט:

— וואו איז דער מערדער? וואו איז דער טייוועל!?

דאס פאלק האט זיך מיטאמאל דערמאהנט אן סילאנטיעוו'ן און זיך געלאזט פון בריק דורכ'ן טייכעל צו זיין נייע הויז.

פון גרויב זענען ארויסגעקראכען אויף אלע פיר די איבעריגע און זיך שווער אויפגעהויבען, פערשמירענדיג די אויגען פון דער זון.

איך האב בעמערקט דעם פויער'ל וואס איז די גאנצע צייט געזעסען אין יענעם פארשיוון ווינקעל. ער האט זיך געלאזט נאך דער מאסע, האלטענדיג עפעס אין פויסט.

— מען דארף נישט דערלאזען דערהרגענען! לאמיר זיי פערגעהן דעם וועג ביים בריק — האט מאטקא געזאגט בעקוקענדיג די פונאיפגעקומענע קאמסאמאליצעס.

— חברה, צום בריק! האב איך אויסגעשריען און זיך געלאזט לויפען.

מיר האבען איבערגעיאגט די מאסע און שווער אטעמענדיג ארויף אויפ'ן בריק וואס סילאנטיעוו האט ספעציעל אויפגעבויט פאר זיך איבער'ן טייכעל.

— נו! — האט געזאגט דער רוהיגער וואנקא גאלאוועל. מיר וועלען זיי בערוהיגען, אלץ איינענע פויערים, קיין דעווערטירען זענען דערווייל נישטא.

די מאסע האט זיך א שטויס געטאן צו דעם בריק און דערוועהענדיג אונז האבען זיך די פאדערשטע אפגעשטעלט.

— בירגער! — האט סאניא הולכיג אויסגעשריגען און איז ארויף אויף א פיען נעבען בריק. די מאסע האט איהר פון ראנגעם אנגעקוקט.

— בירגער, וואס ווילט איהר טון! איהר ווילט זיך אליין דערהרגענען? שמירט נישט איין די הענד אין די פאראזיטען! לאמיר זיי בעסער פערגעסען אין גרוב! די מאכט וועט קומען פון שטאט און זיי משפטען! לאמיר וויזען אונזער בעוואוסטזיין! לאמיר זיי פערזעצען אין גרוב! קלייבט אויס דריי מענשען און מיר וועלען געהן ארעסטירען סילאנטיעוו'ן. קומט צוזאמען מיט מיר.

— וואס ביסטו ארויסגעשפרונגען? וואס קוד־טשעסטו? — האט דער ברייטער פעטרוכע איהר געוואלט ארונטערווארפען, אבער באלד פערשטאפט זיך דאס מויל מיט דער האנד און נישט געזאגט מעהר קיין האלבען ווארט.

ער האט זיך דערמאהנט ווי סאניע האט איהם געראטעוועט פון א קרענק: דער בויך האט איהם אנגעהויבען וויי־טון און מען האט איהם געהיילט מיט פאבסקע רפואות; סאניע האט געוואוינט איבער'ן צווייטען הויף, ווי זי האט זיך נאר דערוואוסט האט זי גערופען דעם פעלדשער ער האט אויסגעפונען, אז פעטרוכע האט א בויך־טיפוס, און איהם קוים־קוים אויסגעהיילט. פון דעמאלט אן, ווען פעטרוכע טרעפט סאניען, בעגריסט ער זיך מיט איהר און שעצט איהר. — אלעקסאי מאטוויי'עווטש, קריך נישט מיט קיין געווענדען קאפ אין א קראנקער בעט.

— האט ער געזאגט בעקומענדיג דרך־ארץ.

און דער גאנצער עולם האט זיך ווי פערלוירען און אנגעקוקט.

— בירגער, איהר קענט מיר אלע! אט איז דער שכן יעגאר קאבלאוו! אט איז נאך א שכן, קלים, אט איז מיין פעטער, מיין מאמע. מיינט איהר, אז איך וועל אייך אפנארען? איהר ווייסט נאר איינס: דאס סאוועטישע מלוכה איז מיט אונז! לאמיר האנדלען רעוואלוציאנעריש! קלייבט אויס דרייען, לאמיר ארעסטירען סילאנטיעוו'ן, אריינזעצען אין גרוב און לאמיר איהם משפטען. פאר מארד וועט מען אונז נישט לויבען! בעטראכט זיך!

דער טומעל האט פערמויבט איהרע ווערטער.

— בעטראכט זיך, פויערים! — האבען מיר אויסגעשריען.

— הערט זיך צו צו דער צוגן! געמאכט מיט זיי איינס! קריכט און די אויגען! כאפט איהר, באבעס פאר די האר!

און די ערשטע, איז איהר בעפאלען פעטרוכעס ווייב, דאריקא, וואס איז ביין אויף איהר דערפאר, ווייל זי האט זיך אריינגעמישט אויסצוהיילען איהר מאן, וועלכע האט שפעטער שפאס געמאכט פון איהרע באבסקע רפואות.

א מאדנע זאך! די פויערים האבען מעהר דרך־ארץ געהאט פאר סאניען ווי די פויערטעס.

פעטרוכעס ווייב האט נישט בעוויזען צוצוגעהן צו סאניען, ווי פעטרוכע אליין האט איהר א כאפ געטון פאר די האר און איהר א זעץ געטון אויף דער ערד אויסשריענדיג הערפיג:

— טשעפע נישט, סטערווע! אויף וועמען האסטו זיך ארויפגעווארפען טייוועל דו?

דאס ווייב האט זיך צעקוויטשעט און אנגעכאפט דעם מאן פאר דער בארד.

בענוצענדיג זיך דערמיט, וואס דאס פאלק האט זיך צוגעקוקט צו דער פאמיליע־סצענע, האט סאניע געטון אן איהרס.

דער שמיר, דער אלטער לוקאשין דער נעבעכער גלאקנצייהער לעקסייאיטש, אלס די חשובסטע זענען צוגעגאנגען צו סאניען און זענען אוועק מיט איהר צו סילאנטיעוו'ס הויז.

איך האב פרייער אפגעאטעמט. מיר האט זיך געדאכט, אז דער סאמע געפעהרליכסטער מאמענט דאס אריינמישען זיך פון די ווייבער, איז פאראיבער, נאר אין דערזעלבער צייט האט זיך די פאמיליע־סצענע, וואס האט אפגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון דער מאסע, פערענדיגט.

דאריא האט זיך ווי קאטשקע געפלויסקעט אין וואסער און אפגעוואשען דעם צעקלאפטען נאז. פעטרוכע האט פערשארט די האר און גע שפיגען.

די מאסע איז בישלעכווייז געקומען צו זיך.

— אומזיסט בעשלאסען צו האבען איינטהעניש מיט איהם! — האט אויסגעשריען דער יונגער קלים, — מען דארף אלע אריין און צוטרעטען וויי נעבעך. מען וועט אונז נארנישט טאן!

— ריכטיג! און איהם אונטערצינדען!

(פארטזעצונג קומט)

ווען מען האט געליטען אין דער באסטיליע

ערינערונג פון אן ארעסטאנט, וואס האט דארט געשמאכט 35 יאהר

ווער נאך מעהר ווי אזא געניטער ארעסטאנט קען שילדערן דעם גהינום פון דער באסטיל?

די טיפען און שילדערונגען וועלכע ער מאלט פאר אונז זאך זיינע גלאציגע געמעהארען וועגען דעריבער נישט קיין „קינדער פון פאנטאזיע" נאר פאקטע געוועהנע, נישט־איבערגעלעבטע. צו וואס זיך בענוצען מיט דער ליגנערישער פאנטאזיע, ווען די אמת'ע ווירקליכקייט איז פיל גרויזאמער און ביטערער?

אין דער באסטיל האט זיך דער אזאנטוריסט בעפריינדעט צווישען אנדערע מיט א יונגען יאזעף אבאזאגלא. דער יוד איז געווען אין פאריז דער געהיים־אגענט פון ענגלישען קעניג. מ'האט געעפענט זיינע בריף אויף דער פאסט און ער איז אריינגעווארפען געווארען אין דעם אבגרונד.

דער יוד איז געווען פרעהליך, גייסטרייך אבער קעמען איז דאס געלעגען און דן צו שפאסען? יעדער האט זיך געהאט זיין פעקעל צרות און דעם צווייטענס יסורים זענען פאר איהם לייד קיין הצי נחמה נישט געווען. דער יוד האט געהאט א פרוי מיט קינדער און זעהר אפט פלעגט ער בענקען, נאך זיי. מיט פייכטע אויגען פלעגט ער וועגען זיי דערצעהלען. קיין בריף האט מען אבער צו איהם נישט צוגעלאזט און ער איז געווען עלענד ווי א שטיין. זיין געמיט איז געווען זעהר נידערגעשלאגען. דאך האט ער געהאט אורזאכען צו האפען אויף דער גאולה, ווייל פאר איהם האט זיך בעמיהט דער פראנצויזישער פרינץ פון קאנטי.

די ביידע ארעסטאנטען בעקענען זיך און האבען זיך ליב. זיי שווערען זיך טרייהייט, ווער עס וועט גיכער בעפרייט ווערען, דער זאל ארבייטען פאר'ן צווייטענס פרייהייט. אבער זייערע שמועסען ווערען אויפגעפאסט פון געהיימע שפיאנען און די ביידע חברים ווערען צוריסען. 4 חדשים הערנאך נעהמט אריין א וועכטער צום ארעסטאנט לאטור און זאגט איהם קורץ:

— קום!

אין דער באסטיל, אז מ'הייסט גיין, גייט מען. לאטור פאלגט.

פריי!

זאל דאס אמת זיין? פריי? וועט וויעדער די ליכטיגע וועלט פאר איהם שיינען? פריי?

אזוי ווייזט עס אויס. עס פאלט איהם אויפפאלן זיין תפיסה־חבר דער יוד און וויינט.

— איך האב געוואוסט, אז דו וועסט פריהער בעפרייט ווערען. געדענק חבר, וואס דו האסט מיר צוגעזאגט. האסט מיר צוגעזאגט. האסט געשווארען ביי די קייטען, די שבועה ביי קייטען איז הייליג!

ס'איז געווען א טעות, דער ארעסטאנט לאטור איז נאר איבערגעפיהרט געווארען און א צווייטער תפיסה... אין ווענסען. די טיר פון דער תפיסה עפענט זיך שנעל ביים אריינגאנג און איז זעהר שווער ביים ארויסגאנג. מ'האט איהם איבערגעפיהרט פון איין תפיסה אין דער צווייטער, די דער קייטען, דער ערשטער תפיסה — ווען וועט שוין קומען די גאולה?

ווי אזוי דער זעלבער לאטור האט אויסגעוועהלט אין דער באסטיל שילדערט אונז דער פראנצויזישער כירורג מארטין, און א פראטאקאל וואס איז פערבליבען פון יענער צייט. ער איז בעאויפטראגט געווארען צו מאכען א בעזוך דעם ארעסטאנט און זיין נארע און אט וואס דער כירורג שרייבט:

„מיין הער,

„לויט אייער בעפעהל בין איך עטליכע מאל געווען זעהען א געפאנגענעם אין דער באסטיל, נאכ'דעם ווי איך האב איהם גוט בעטראכט און גוט נאכגעפרעגט וועגען דעם, וואס ער האט מיר געזאגט אז מיר נארישט שווער צו פערשטיין פארוואס ער האט פערלוירען זיין ראיה. שוין לאנגע יאהרען ווי דער געפאנגענער איז בערויבט פון לופט און זון פערציג חדשים איז ער געלעגען מיט די קייטען אויף די הענד און אויף די פיס אין א נארע, און וועלכע בעריגונגען ליידט די נאטור; מ'זיינט און פון צו פיל טרערען ווערט קאליע די ראיה.

„דער ווינטער 1756—1757 איז געווען זעהר א שווערער; די סען איז געפרוירען געווארען. און אזא קעלט איז דער געפאנגענער געלעגען מיט געשמידטע הענד און פיס אין זיין נארע אויף הוילע שטרוי און אפילו אהן א צודעק. און זיין נארע זענען געווען צוויי לופטשיקעס פון אמגעפעהר פיר פוס די הויך און פיר פוס די ברייט און שויבען. ארער טאוולען ווי צו פערמאכען. טאג און נאכט האט איהם די קעלט און ווינד געשלאגען אין פנים. די פליסיגקייט פון דער נאז האט איהם צושפאלטען די אויבערשטע ליפ, די ציין זענען געבליבען אהן א צודעק. דער ווינד האט און זיי כסדר געבלאזען. און זיי אלע דורכגעלעכערט. די װארצלען פון די האר פון זיינע וואנסען זענען פערפרוירענט געווארען.

„אזוי ווי דער געפאנגענער האט נישט געקענט איבערטראגען זיינע ליידען, האט ער בעשטימט זיך צו נעהמען דאס לעבען. 103 שעה האט ער נישט גענומען אין מויל קיין עסנווארג. נישט קיין טרונק וואסער, מיט שליסלען האט מען איהם אויפגעריסען דאס מויל און איהם געקארמעט מיט געוואלד, זעהענדיג, אז מ'צווינגט איהם צו לעבען, האט דער געפאנגענער גענומען א שטיקעל גלאז און זיך געעפענט די אדערן, א גאנצע נאכט האט פון איהם גערונען בלוט. ס'איז אפילו נישט פערבליבען קיין זיבען אנסעס בלוט אין זיין גאנצען קערפער.

עטליכע טעג כסדר איז ער אויך אפגעלעגען אהן בעוואוסטזיין, דער גרויסער בלוט־פערלוסט האט איהם מוראדיג אפגעשוואכט.

דער גרעסטער טייל אבשוואכונג פון זיין ראיה נעהמט זיך פון דעם, וואס ער האט פארלוירען אזוי פיל בלוט. דער מאן איז שוין נישט יונג, ער האט שוין איבערגעלעבט די העלפט פון זיין לעבען: ער איז שוין 42 יאהר אלט, שוין 15 יאהר ווי ער ליידעט דא אהן אויפהער. 7 יאהר ווי ער איז אינגאנצען בערויבט פון פייער, ליכט, לופט און זון; ער איז געווען 58 חדשים אין דער נארע און 40 חדשים מיט קייטען אויף די הענד און די פיס, אויף הוילער שטרוי.

און אזעלכע בעדינגונגען ווערט דער מענש קראנק פון פיל ליידען און וויינען. ס'איז אומנוצליך, אז דער קעניג זאל אויסגעבען געלד אויף רפואות און אויף מיינע בעזוכען. כדי דער געפאנגענער זאל מאטש בלייבען ביי זיין ביסעל ראיה, נויטיגט זיך ער אין לופט און פוישע איבונגען... די לופט וועט שטארקער זיין קערפער און די אפטע איבונגען וועלען פערטרייבען די אפטע קאנוואולסיעס, פון וועלכע ער ליידט.

געצייכענט: גראנדשאן.

אזוי שרייבט א אפיציעלער כירורג, וועלכער איז געקומען מאכען א בעזוך דעם געפאנגענעם. א אפיציעלער כירורג, וואס ווייסט, אז ער איז א אפיציעלען בעריכט מוז מען זאגען די וואהרהייט, און אז ס'זענען דאך פערהאן אבער, וועלכע מ'טאר נישט אויסזאגען. לויט דעם ריסקירטען בעריכט קאן מען זיך שוין פארשטעלען, ווי דער ארעסטאנט האט דארט אויסגעליטען אין דער באסטיל.

(סוף מארגען).

עקספרעס־שאסע פאר אויטאס

צוג שאסע איז אויפגעבויט געווארען אין סאמע צענטער פון ניו־יארק.

בעגעגעניש מיט אב. קאהאן

לכבוד זיין 70־יעהריגען געבורטס־טאג

(ענדע פון דער 3־טע זייט).

א בעזונדערע שוואכקייט צו דעם אמת'ן ליטווישען יודיש, און ער האט מאנכע מאל צו הערען, ווי עמיץ זאגט „סין" אנשטאט „שין", אב. קאהאן האט אויך א בעזונדערע שוואכקייט צו דער אמעריקאניש־יודישער שפראך, און שטענדיג, בעת אנדערע געשפרעכען האט ער מיך אויפמערקזאם געמאכט אויף פערשידענע אויסדרוקען פון די יודען אין אמעריקע, און האט מיר גערעטען צו נעהמען און די עכטע יודישע נאמען פון אמסטערדאם, זיך צוהערען צו זייער לשון, צו זייערע אויסער... אוי אזוי ארום צו בעקומען דעם אמת'ן איינבליק אין דעם יודישען לעבען פון ניו־יארק.

בכלל איז אב. קאהאן זעהר בעוועגליך, עקזאלטירט און לעבענסלוסטיג, יעדער אויסדרוק פון מענשליכען שאפען פערכאפט איהם, רייסט איהם מיט און עס איז, האבט זיך, נישטא קיין איין ענטפלעקונג פון גייסט, קיין איין געשעהעניש, וואס זאל איהם נישט פעראינטערעסירען, און וועלכע ער זאל נישט אריינדרינגען מיט זיין שארפען שכל און שוואונגפולער אנטוזיאזיע. מען קאן גאר בשום אופן נישט זאגען אז אט דעם מענשען איז 70 יאהר, ער מאכט דעם איינדרוק פון קערפערליך, פון גייסטיג, ווי א מענש אין די מיטעלע יאהרען. עס איז דאך אנזאלטער כלל: „דער מענש איז אלט אזוי פיל יאהרען, וויפיל ער פיהלט זיך". און איך שטעל זיך דעריבער פאר, אז פאר אב. קאהאן גופא איז זיין 70־יאהריגער געבורטס־טאג אויך געווען א שטיקעל איבערראשונג, ווייל צו יונג, צו רירעוודיג און צו הייס פאר דעם עלטער איז אב. קאהאן — דער אייביג־יוגענטליכער און אייביג־ברויזענדיגער מענש און שרייבער.

ווען איך בין אפגעפאהרען פון אמעריקע, האב איך און מיינע געדאנקען מיטגענומען מיט זיך די אלע פרעכטיגע שעהן, וואס איך בין געווען צוזאמען מיט אב. קאהאן, און צווישען מיינע בעסטע אמעריקאנער זכרונות פערנעמט דעם ערשטען ארט די אויסטערלישע אינטערעסאנטע געשטאלט פון דעם לעבענס־חכם, פון דעם שטורמישדיגען 70־יאהריגען אב. קאהאן.

מארק ראזומני.

צו אלע ה"ה פריזיערס

צו וואס ארויסווארפען געלד, אז איהר בעקומט ביי מיר ביליגער און א רייכער'ן אויסוואהל פון די פערשידענסטע קעלנישע און בלומען־וואסערן, ווי אויך אלערארט שטאהל־זאכען.

ביליגסטע קוועלע

Perfumerja J. Drukier
5 Zawadzka 5, tel. 175-92

דער מארד אין דער נאכט

(48

גרויסער שפאנענדער סענסאציאנעלער ראמאן

— איהר זענט זעהר ליבענסווירדיג! — האט מאריא א שמייכעל געטאן, צוקוקענדיג זיך ווי דיקמאן איז אינגאנצען צורודערט, און פערשטעהענדיג די סיבה דערפון, — האט איהר עפעס געפונען א נייעם שפור פונ'ם מערדער?

— דערווייל האנדעלט זיך עס נישט וועגען דעם מערדער, נאר וועגען דעם פערלוירענעם געלד...

— וועגען דעם פערלוירענעם געלד? — האט פריילין מאריא נערוועז איבערגעפרעגט און איז בלייך געווארען.

— יא, וועגען די פופציג טויזענד דאלאר, וואס מ'האט ארויסגענומען פון דעם ה' היטמאנס פריוואט קאסע... איצט איז דאס געלד צוריקגעקעהרט געווארען דעם קאפיטאן סאלאמקא.

מאריא איז אויפגעשפרונגען.

— ס'איז אונמעגליך! — האט זי אויסגערופען, אנטשפעגנדיג פאר דער האנד דעם פערוואונדערטען שרייבער — איך זאג אייך: ס'איז אונמעגליך!

— ענטשולדיגט, פריילין... דאס געלד געפינט זיך שוין ביים קאפיטאן!

— הייסט עס, אז דער מערדער איז ארעסטירט?

— ליידער נישט!... ער...

— וואס הייסט, דערווייל נאך אויף דער פריי?! האט מאריא אויסגערופען — ווי אזוי זשע איז דאס געלד צוריקגעקעהרט געווארען?

— אן אומבעקאנטער פערשוין האט געבראכט דאס געלד אין א פאקעט... ער האט עס געבראכט אין „גראנד האטעל" און איבערגעלאזט עס דארט ביים שווייצאר פאר'ן קאפיטאן... אליין איז ער תיכף פערשוואונדען געווארען.

— אויב אזוי, איז עס דאך זיכער געווען דער מערדער... ער האט דערהרגעט און בערויבט דעם אנקעל... ער האט איהם דערמארדעט, כדי צו בערויבען...

— ווי האט עס געקענט פאסירען? — האט דיקמאן א צוטומעלטער א פרעג געטאן — דער הער היימאן האט דאך געהאט איבערגעלאזט דאס געלד אין זיין קאסע, און האט ווי שפעטער שוין נישט ארויסגענומען, מחמת ער האט זיך שוין תיכף צוריקגעקעהרט אין דער באנק... פון דעם איז דאך נעדרונגען, אז ער האט נישט געהאט מיט זיך דאס געלד אין יענער פאטאלער נאכט...

מאריא האט זיך א רייב געטאן ביים שטערן און א זיפץ געטאן.

— דאס איז ריכטיג! ריכטיג!... אך, וואס זאל איך טון?... ווע, איך וואלט מאטש אלץ געקאנט זאגען! — האט זי פערצווייפעלט געזיפצט.

— איהר בעדארפט אלץ צו זאגען — איז ריכטאג צוגעשטאנען — ווען איהר וועט נישט זאגען קאן, צוליב אייער שולד ליידען אנאומשולדיגער מענש..

— אנאומשולדיגער?.. ווער?..

— דער יונגער ליבעסקינד!... ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ער האט געטוישט דאס געלד.. פאליציי מיינט דעריבער, אז ער האט זיך בעטייליגט אין דער גנבה...

— ניין! ניין! — האט מאריא אויפגערעגט אויסגעשריגען — ליבעסקינד האט זיך נישט צוגעריהרט צום געלד אין דער קאסע!... איך קאן עס דערווייזען!...

— אויב איהר קאנט, דארפט איהר עס טון!.. איהר וועט איהם אפראטעווען פון ארעסט.

פערצווייפעלט האט זיך דאס מיידעל ארומגעקוקט אין צימער ווי זוכענדיג פון ערגיץ וואו א ראט און א שוץ.

זי איז אויפגעשטאנען, צוגעלאפען צום פענסטער, זיך געוואלט לאזען גיין צו דער טיר.

לסוף האט זי זיך אינגאנצשלאסען אפגעשטעלט דיקמאן איז אויפגעשטאנען און צוגעגאנגען צו איהר.

זי האט אנגעריהרט זיין האנד.

— הער דיקמאן — האט זי זיך אפגערופען שטיקענדיג זיך מיט די ווערטער — איהר זענט אן ארענטליכער מענש.. איך... איך גלויב אייך!. איך האב געשוויגען ביז איצט אויס מורא פאר דער ארגאניזאציע פונ'ם „בלוטיגען צלמ'ל", אבער לענגער שווייגען קאן איך נישט.. איך האב קיין כוח נישט!... איך ווייס ווער ס'האט גענומען דאס געלד פון דער קאסע... ס'איז נישט געווען ליבעסקינד...

— ווער־זשע דען אנדערש? — האט דיקמאן אויסגערופען — דער קאפיטאן סאלאמקא? —

— ניין, — האט פאמעליך געענטפערט דאס מיידעל — דאס געלד האט ארויסגענומען... מאריא ארלאווא!

— וואס הייסט?... איהר... איהר?..

— יא... איך! איך האב גענומען דאס געלד און איבערגעגעבען מיין אנקעל הייטאן!

קאפיטעל צוויי - און - צוואנציג

דער מעדאליאן

די ראזינע נייעס האט דיקמאן געטראפען אזוי אומגעריכט, און זי איז געווען אזוי שרעקליך, אז ער איז בלייך געווארען, ווי קאלך.

אן אויפגערודערטער, א דערשראקענער האט ער מיט אויסגעגלאצטע אויגען געקוקט אויף מאריאן.

פון איהר דערקלערונג האט ער געמאכט דעם אויספיהר, אז די גופא איז געווען פערמישט אין דעם פערברעכען און מיט איהם האט ער געטראכט וועגען דעם, אז דאס האט ער, הורכן ארויסקריגען די אויפקלערונג, געשטעלט איהר אין דער סכנה פון געריכט און תפיסה...

פריילין מאריא האט בעמערקט די ענדערונג וואס איז פארגעקומען אין דעם יונגען מאן און מיט א רייך־ווייבערישער עמפפינדליכקייט האט זי פערשטאנען, וואס עס קומט איצט פאר אין זיין נשמה.

— א! ניין, — האט זי אויסגערופען, און איהרע בלויע אויגען האבען בעקומען א ביזען גלאנץ — מיינט נישט, אז איך האב גענומען עפעס שלעכטס!... אויב איך האב געטון די זאך, איז עס געווען לויט'ן אנקעלס ביטע!... זעצט זיך, הער דיקמאן, און איך וועל אייך אלץ דערצעהלען!

מיט א שארפער בעוועגונג האט זי איהם אנגעוויזען אויף א שטול און זיך אליין אנידערגעזעצט אויף דער קאנאפע.

גלאסען האט זי אנגעהויבען איהר ווידוי:

(אויב מ'קאן עפים אזוינס אנרופען: ווידוי) און וואס ווייטער איז זי מיט'ן דערצעהלען גופא אריין אין געשמאק און איבערגעגעבען אלץ בפרטיות.

פארטזעצונג קומט.

היינט פרעמיערע! פראגראם № 3 היינט פרעמיערע!

איז דאס הענט אידר?

גרויסע פרעכטיגע רעווי אין 2 טיילען און 16 בילדער. פערפעקט פון העמער, טאם, גולאסט און בושעסקי. עס נעמט אנטייל די גאנצע טרופע, באלעט, כארען, אייגענע דעקאראציעם, קאסטיומען און ליכט=עפעקטען.

קאנפעראנסיער: Kazimierz Brzeski רעזשי: Jerzy Weliń מוזיק-לייטער: Daniel Kleidt דעקאראציעס: St. Frasiak

טעגליך 2 פארשטעלונגען 7.15 און 9.15 שבת און זונטאג 5.15 7.15 און 9.15 אווענד

רעווי=טעאטער „Dobry Wieczór"

אין דער געביידע פון קינא = טעאטער

„BAJKA„

פראנציסקאנער 31a, רוג בושעושינער

(צופאהר מיט טראמוואיען 1, 6 און 14.)

וויכטיג פאר לעטניקעס!!

די ערשטע לאדזער גוט בעקאנטע

פאבריק פון פאטענטירטע פעלד-בעטען

מאכט בעקאנט, אז צוליב'ן קריזיס האבען מיר פערקלענערט די פרייזען פון אונזער אויסארביימונגען ווי: פעלד=בעטען, פעלד=בעטען מיט ווענטלעך, לעזשאקעס טאבארעטקעס און האמאקעס

אונזערע פעלד-בעטען זיינען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע „Palma-Patent", פאר וועלכע מיר גאראנטירען אויף פיל יאהרען.

אכטונג: פאדערט איבעראל פעלד-בעטען נור מיט דער מארקע „Palma-Patent"

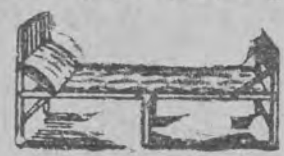

מיט אכטונג פירמע „PALMA-PATENT"

אינה. שווארצאווסקי

פולנאצנא 24, טעל. 131-85

בעמערקונג: פאר פראווינץ - בעדייטענדע ראבאטען.

ŹRÓDŁO dodatków krawieckich

5 OGRODOWA 5

עמפפעהלט

צו די ביליגסטע פרייזען זעמטליכע שניידער-צודאטען

פון די בעסטע סארטען ווי:

אלפאגא — ערמל=פוטער

וויקטאריא — וולאשאנקע

בעק — טאשען

קלאט — שטייפע לייווענט

בעמערקונג: געדענקט די אדרעס אגראדאווא 5

לעזט!

אכטונג! אכטונג!

קאנקורענץ=פרייזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג' פובליקום צו בעקומען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאהמע זענען די פרייזען אין מיין פאטאגראפישען אנשטאלט געווארען פערקלענערט ווי:

12 שטיק („Express pictures")		2 זל.
6 „	פאסט=פאטאגראפיעם	2 „
6 „	פאסט= „ ברזין	6 „
6 „	„ אויף זייד	8 „

אכטונג! צו א ½ טוץ זיידענע פאסט-פאטאגראפיעס גיט מען צו אכטונג!

אן אריגינעלען פארטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פארטרעטען אין ראהמען און אויך א פערסויף פון ראהמען

קומט און איבערצייגעט אייך!

מיט אכטונג „PARISIEN"

קונסט=אנשטאלט

פראנציסקאנער 30.

א בויד

אין דאבראניצקי'ס האלע

אין פון זאפארט

איבערצוגעבען.

צו ערפאהרען נאוואמיעס-קא 26, ביי הערצבערג.

טיכטיגע יונגעלייט

וועלכע בעזיצען גרינדליך די פוילישע שפראך קענען זיך מעלדען פאמארס-קא 78, וו. 12, פון 10 –12 פארמ. און 8–9 אוו.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלעדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע גלידער, כערטעמען א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט=פערגיסטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיסן

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך ספרודזשען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסא ען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר ברוכברוך בעזעטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

ברוך. אויך פאר הויקערס דעמונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg

Łódź, WÓLCZAŃSKA 29, front II p.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג, דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן סערוויכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם געעהרטען ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך-לײדענדע און לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראנט 2. שטאק, פאר דער גוטער אינטערעסאנטער הילף און רעדען מיך דעם ערשטען טאג ראש השנה פון דעם שווערען און פאר מיין לעבען געפעהרליכען ברוך, פאר דעם וויסענשאפטליכען אגלענען פון דעם באנדאזש פון זיין מעטאדע דאנק איך אויף דעם וועג העצליך און עמפעהל איהם דערורך פאר אלע ברוך-לײדענדע.

Dr. M · Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

קליניק ווענעריש כירורגישע

„SANATO"

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט

איבער דער מוטער און קינד.

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלע

200 זל.

שייטלען

צו מעסיגע פרייזען

צו בעקומען ביי

פארזשוצקא, קאמיענא 5

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

בושעושינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר	4½—3½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 4½-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר ביבערגאל הויט און וועגער.קר.	12½—11½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורט-הילף	4½—3½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי: פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זונ-בעשטראל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג וויזיטען אין שטאט. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמא און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען=אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמפען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:

דיו אלו ימי וכל מי בנישו תא:

דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאס רע-יעלקייט פון דער אלט-בעוואוסטער רעכטסקאנסולענטען-ביורא פון ה'

מאנעלא, פיעטריקאווער 17

(זאכאדניא 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געווי-סענהאפט געשריבען אלערליי בימעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפע-לאציעס, ארוואלאניעס, סלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, וועגען דירות אין אורושענד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג ד. מאנעלא, פעטריקאווער 17

איז

יעדן קוואנטום שטעלען מיר צו פעטריקאווער 116 טעל. 190-48, פאלור= ניאווא 22 טעל. 191-26

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקהייט

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אן פון 4–7 אווענד.

Dr. Med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 פארמ. און פון 5–9 אווענד

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

PORDANIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים=ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה. און מענער=שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא=לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.

קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען –

וויזיט 3 זל.

מעדלער

נעמט קוואליפיצירטע נייטאריגם צו טריקא=וועש ווי אויך אויספערטיגערינס קענען זיך מעלדען אין דער פראצאווניע פון א. י. דיאמענטשטיין, נאוואמיעיסקא 7.

אבאנאמענטס=פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען=פרייז				
פאר'ן טעקסט—18 גר.	פרייטאג און ערב יו"ם—24 גר.	אין דער זייט	8	שפאלטען
אין טעקסט—40 „	„ „ „ —60	„ „	4	„
נאכ'ן טעקסט—12 „	„ „ „ —18	„ „	8	„
פאר פאלקסבעטער-אנאנסען:				
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער.	אויסל. 100 פראצ. טייערער.	מעלדונגען—10 גר. א ווארט		

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.